

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

**Удзельнікам
і гасцям
XIX Мінскага
міжнароднага
кінафестывалю
"Лістапад"**

Дарагія сябры!

Ад усёй душы віншую вас з адкрыццём

XIX Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад".

Гэты фестываль — яркае сведчанне таго, што кіно з'яўляецца найважнейшым з мастацтваў, якое заваявала сэрцы мільёнаў людзей. "Лістапад", які ўзнік у досыць няпросты перыяд гісторыі, за мінулыя гады ператварыўся ў адну з галоўных падзей сучаснага культурнага жыцця, заслужыў высокі міжнародны статус і набыў сапраўды планетарны размах. Але пры гэтым застаўся верным свайму прызначэнню — служыць ідэалам гуманізму і духоўнасці, несці з экрана глядачам святло праўды і добра.

У цяперашнім годзе "Лістапад", які нездарма называюць фестывалем фестывалю, сабраў лепшыя сусветныя кінапрэм'еры і іх цудоўных аўтараў, чые талент і майстэрства нараджаюць сапраўдныя шэдэўры. Упэўнены, што мінскі форум будзе багаты на цікавыя сустрэчы і мастацкія адкрыцці, адзначыць узнагародамі самых дастойных і стане незабыўным святам для прыхільнікаў кіно.

Жадаю канкурсантам поспехаў, членам журы — плённай працы, а ўсім удзельнікам і гасцям фестывалю — здароўя, натхнення, шчасця і поспехаў.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА
2 лістапада 2012 года

З прэм'еры стужкі рэжысёра Сяргея Лазніцы "У тумане"
паводле аповесці народнага пісьменніка Беларусі
Васіля Быкава ўчора распачаўся
XIX Мінскі міжнародны
кінафестываль.

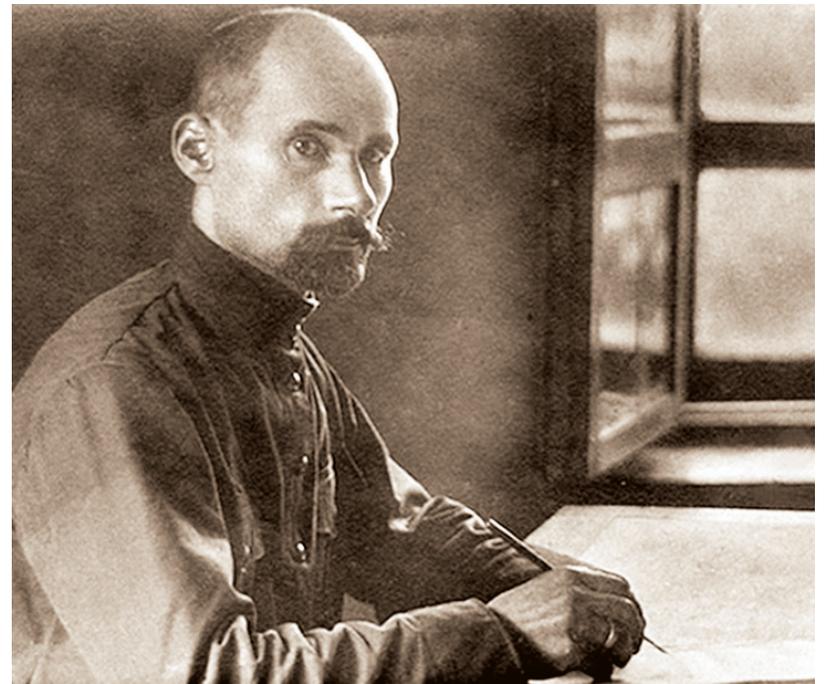
**ЗА "...ТУМАНАМ" —
САПРАЎДНЫ
КІНА-"ЛІСТАПАД"!**

С. 3,
8—9

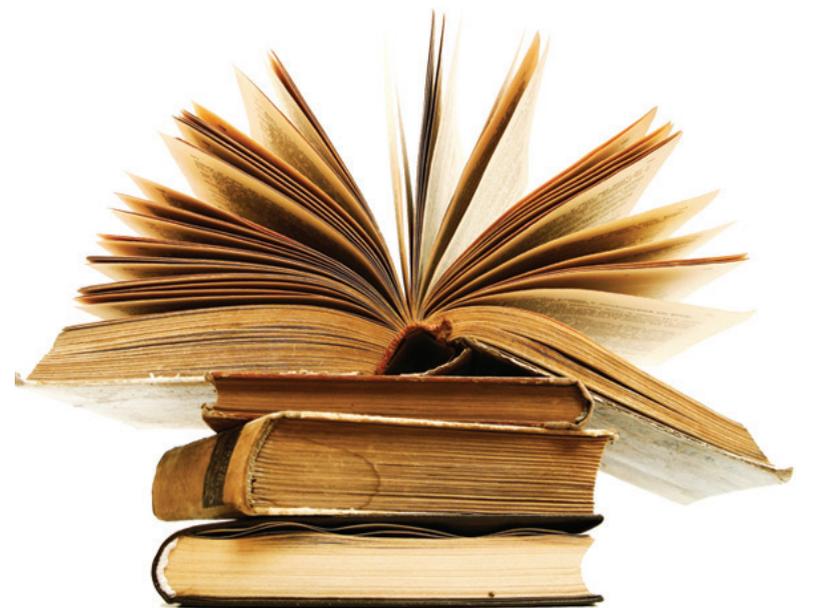
Фота Пятра ОВАДА

СЭРЦА І ЗЯМЛЯ ЯКУБА КОЛАСА

*"Ад тысячы ніцей,
З якіх аснована
і выткана жыццё..."*

С. 5—7, 13—14

**ОН-ЛАЙН
ПАКАЗАЎ ПРАБЛЕМЫ**

С. 10—11

Трымаць марку філармоніі

1 лістапада, у рамках 38-га Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Беларуская музычная восень" і Міжнароднага музычнага форуму "Беларусы свету", наша філармонія адзначыла сваё 75-годдзе. Віншаванне з юбілеем вядучай канцэртнай установе краіны ад Кіраўніка дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі зачытаў на ўрачыстасці міністр культуры Павел Латушка.

Беларуская дзяржаўная філармонія, як было адзначана ў Віншавальным адрасе Прэзідэнта нашай краіны, зрабіла вялікі ўнёсак "у развіццё і прапаганду нацыянальнага музычнага мастацтва, папулярнасцю лепшых узораў айчынай і замежнай класікі і эстэтычнае выхаванне многіх пакаленняў беларусаў". Яна з гонарам выконвае сваю пачасную місію — "нясе свет высокай духоўнасці і культуры".

Міністр культуры агучыў лічбы, якія кажуць самі за сябе. Белдзяржфілармонія сёння — гэта 715 супрацоўнікаў, 18 творчых калектываў, штогод больш як 1 800 канцэртаў, якія збіраюць каля 350 тысяч слухачоў. Лепшыя 27 прадстаўнікоў установы атрымалі ўзнагароды, трое з іх былі адзначаны нагруднымі знакамі Міністэрства культуры краіны. А ўсе супрацоўнікі атрымалі ў падарунак ад "Беларусбанка" дублікі карткі з выявай філармоніі.

Вячэрнія ўрачыстасці распачаліся не на сцэне, а ў фая. Тут граў Мінскі струнны квартэт, а першы намеснік міністра культуры Уладзімір Карачуўскі і намеснік генеральнага дырэктара РУП "Белпошта" Таццяна Гвоздзева правялі цырымонію гашэння паштовай маркі, выпушчанай да юбілею.

Святочны канцэрт быў складзены з адметных, не так часта выконваемых твораў беларускай і замежнай класікі. З

Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі, які даўно ўжо "дарос" да статуса нашай нацыянальнай каштоўнасці, выступіла Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Р.Шырмы. Саліравалі лепшыя беларускія музыканты, шырока прызнаныя ва ўсім свеце: піяніст Андрэй Паначэўны, скрыпач Арцём Шышкоў, тэнар Сяргей Франкоўскі. Ганаровай госцяй, якая склапае дуэт з нашым оперным салістам, стала знаная расійская вакалістка Ірына Крыкунова — частая ўдзельніца праектаў мастацкага кіраўніка і галоўнага дырыжора калектыву, народнага артыста Беларусі Аляксандра Анісімава, які ў гэты вечар, вядома, валадарыў за пультам. І нават выступіў "складальнікам" новага

Белдзяржфілармонія, як адзначана ў віншаванні Прэзідэнта нашай краіны, зрабіла вялікі ўнёсак "у развіццё і прапаганду нацыянальнага музычнага мастацтва, папулярнасцю лепшых узораў айчынай і замежнай класікі і эстэтычнае выхаванне многіх пакаленняў беларусаў".

твора нашай нацыянальнай спадчыны — "Сімфанічнага трыпціха" Яўгена Глебава, з'яднашы ў адну павязь фрагменты з яго балетаў "Ціль Уленшпігель", "Маленькі прынец" і інструментальна-харэаграфічную кампазіцыю "Лявоніха". А ў фінальным "Італьянскім капрычыя" П.Чайкоўскага ўзяў такі шалёны тэмп, з якім можа справіцца хіба аркестр экстрэ-класа. І нашы музыканты сыгралі ўсё гэта — з лёгкасцю, што бывае ўласціва толькі вядучым салістам свету. Брала!

Матэрыялы пра 75-годдзе Беларускай дзяржаўнай філармоніі і фестывальныя падзеі, што адбываюцца ў яе сценах, чытайце ў наступных нумарах "К".

Н.Б.

Узоры новых марак.

Вектар кантактаў

3 28 па 31 кастрычніка з афіцыйным візітам нашу краіну наведваў міністр культуры і інфармацыі Рэспублікі Сербія Браціслаў Петкавіч.

29 кастрычніка ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета адбылося падпісанне праграмы супрацоўніцтва ў галіне культуры і мастацтва паміж Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам культуры і інфармацыі Рэспублікі Сербія на 2012 — 2017 гады.

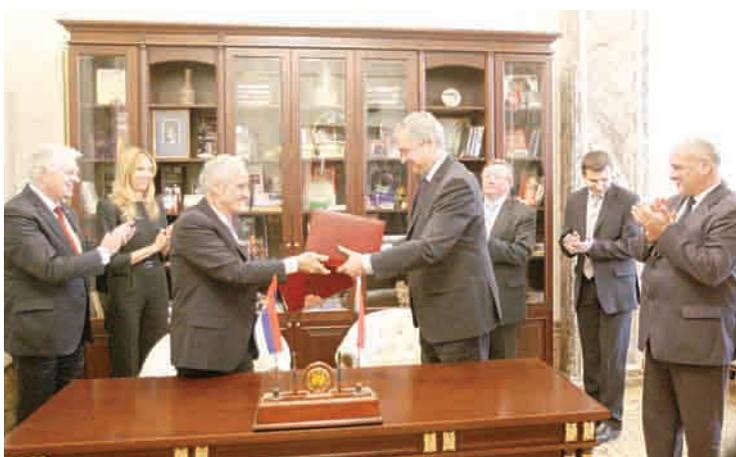
Па словах міністра культуры Беларусі Паўла Латушкі, праграма прадугледжвае развіццё кантактаў паміж краінамі ў сферы музычнага і тэатральнага мастацтва, кінавідэамастацтва, музейнай справы і выставачнай дзейнасці, аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей, бібліятэчнай справы і многага іншага.

Як адзначыў кіраўнік Міністэрства культуры Беларусі, падпісаннем праграмы фактычна фармалізаваны адносіны, якія апошнім часам асабліва актыўна развіваюцца паміж краінамі ў сферы культуры. Міністр нагадаў, што ў 2010 годзе на Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад" у якасці ганаровага госця быў запрошаны вядомы сербскі рэжысёр Эмір Кустурыца, які з рук Прэзідэнта Беларусі атрымаў адну з галоўных

узнагарод форуму — спецыяльны прыз Кіраўніка дзяржавы "За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве". Акрамя таго, летась было падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве паміж вялікімі тэатрамі дзвюх краін, а сёлета — пагадненне паміж Нацыянальнымі бібліятэкамі Беларусі і Сербіі.

Таксама вельмі важна і тое, што беларускія творчыя калектывы прымаюць удзел у розных фестывалях, якія праходзяць у Сербіі, а сербскія артысты — у Міжнародным фестывалі мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", Міжнародным фестывалі харэаграфічнага мастацтва "Сожскі карагод" ды іншых.

Усё гэта сведчыць аб развіцці двухбаковага супрацоўніцтва, і для Міністэрства культуры вельмі важна ствараць адпаведную прававую базу, — падкрэсліў Павел Латушка. — Перакананы, што падпісаная сёння праграма будзе садзейнічаць нашай далейшай сістэмнай рабоце...

У сваю чаргу, міністр культуры і інфармацыі Рэспублікі Сербія Браціслаў Петкавіч адзначыў, што лічыць Беларусь брацкай краінай, а беларускую культуру — роднаснай.

— Дзвюм краінам ёсць чаму павучыцца адна ў адной у сферы культуры, — сказаў, у прыватнасці, Браціслаў Петкавіч. — Ведаю, што ў Беларусі ў сферу культуры ўкладваецца вельмі шмат фінансаў. Сведчанне гэтага — Вялікі тэатр оперы і балета, адна з лепшых пляцовак падобнага кшталту, якую я калі-небудзь бачыў...

Таксама ў рамках візіту адбыліся сустрэчы Браціслава Петкавіча з намеснікам Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Анатолем Тозікам і з першым

І н ф а р м а ц я

Сёлета галерэя лаўрэатаў спецыяльнага прыза Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве" папоўнілася яшчэ на адну выбітную Асобу ў свеце кіно. Рэжысёр такіх культовых стужак савецкага і расійскага кінамастацтва, як "Кур'ер", "Мы з джаза", "Зіміні вечар у Гаграх", "Горад Зэро", "Дзень поўні", "Палата № 6", сцэнарыст, прадзюсар, генеральны дырэктар кінаканцэрна "Мосфільм", член Праўлення Саюза кінамастацтваў і Расійскай кінаакадэміі, член Еўрапейскай кінаакадэміі, намеснік Старшыні Савета пры Прэзідэнце Расійскай Федэрацыі па культуры і мастацтве, заслужаны дзеяч мастацтваў і народны артыст Расійскай Федэрацыі Карэн ШАХНАЗАРАЎ увайшоў у пляду найярчэйшых зорак Мінскага міжнароднага фестывалю "Лістапад". Напярэдадні цырымоніі адкрыцця кінафоруму славы рэжысёр, які сёлета святкуе сваё 60-годдзе, даў эксклюзіўнае інтэрв'ю карэспандэнту "К".

"Сапраўднае кіно робяць Асобы"

— Не быў у Мінску гадоў дзесяць! — прывітаўся Майстра. — У мяне тут шмат сяброў, бо ў ВГИКУ я вучыўся, лічы, на беларускім курсе: разам са Святанай Сухавей, Сашам Бяспалым, Алікам Яфрэмавым, Валерыем Рыбаравым... І, вядома, мне хацелася б убачыцца з імі.

Апошнім разам я прывітаўся разам з Алегам Янкоўскім — на "Лістапад", дзе дэманстравалася мая стужка "Дзень поўні". Ведаецца, у мяне ад таго візіту засталася вельмі цёплыя ўспаміны. Было надзвычайна весела. "Лістапад" пакінуў адчуванне гэткага "хатняга" і вельмі ўтульнага кінафоруму. Сёння разумею, што час змяніўся, і я шчыра зацікаўлены ў знаёмстве з мінскім кінафестывалем у яго новым фармаце. Напэўна, гэта для мяне і сталася галоўнай нагодай для візіту ў ваш горад.

— А спецыяльны прыз Прэзідэнта?

— Вядома, атрымліваць падобныя ўзнагароды вельмі прыемна і пацэнна. Канешне, я акрылены, але прафесійны інтарэс даведацца, як і чым жыве фестывальны Мінск, таксама мае месца.

— Карэн Георгіевіч, у сучасным свеце кіно, калі кааперацыя становіцца адным з галоўных шляхоў стварэння кінафільма, ці актуальнае паняцце нацыянальнага кіно?

— Лічу, што так. Перакананы, што адзін з самых выгадных шляхоў стварэння беларускага кіно — гэта супрацоўніцтва з Расіяй. Мы маем агульныя карані, нам лягчэй дамовіцца, знайсці крыніцы фінансавання, аднак гэта не значыць, што кінакарціна, створаная сумесна, не можа захоўваць асаблівасці беларускай культу-

ры, менталітэту. Для расіян, на маю думку, відавочная ваша адметнасць.

— "Мосфільм" робіць нацыянальнае кіно?

— Хацелася б думаць, што так. Я разумею, што вы маеце на ўвазе, але, да прыкладу, зараз на "Мосфільме" Нікіта Сяргеевіч Міхалкоў здымае карціну "Сонечны ўдар". Як ні круці, але гэта будзе нацыянальнае кіно. Аўтар, на маю думку, з'яўляецца гарантам гэтага. Сапраўднае кіно робяць менавіта Асобы, і стварэнне нацыянальнага фільма залежыць у першую чаргу ад пазіцыі аўтара.

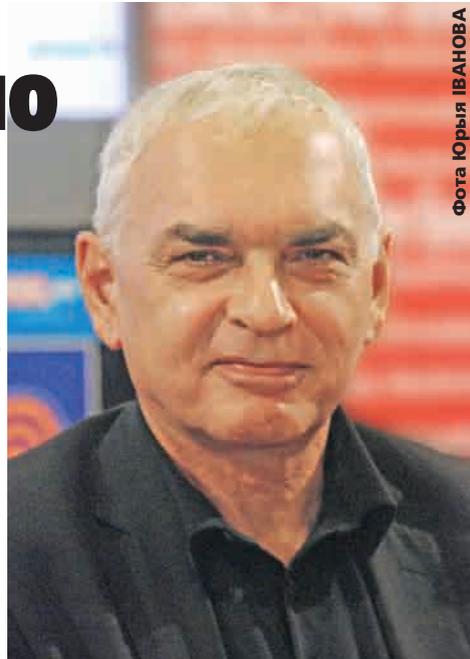
— Тады пытанне да вас як да аўтара: чым для вас сёння з'яўляецца кіно? Я ўчора паглядзела вашу апошнюю стужку "Белы тыгр", якая, дарэчы, вылучана на "Оскар" ад Расіі, і мне падалося, што вы ставіце вельмі жорсткі "дыягназ" грамадству і свету. Вайна як перманентны стан чалавечтва — ці гэта не прысуд?

— Кіно для мяне — гэта сродак абмену думкамі. Гэта — барацьба ідэй. Але ж я не стаўлю сабе задачы паставіць "дыягназ" грамадству. Тэя словы, што прамаўляюцца напрыканцы фільма — "Вайна не мае пачатку і канца?", — гэта не сцвярдзенне, а пытанне, якое я адрасую свету. Калі гляджу навіны, мне падаецца, што чалавечтва нічому не навучылася, што вайна для яго — гэта нармальны стан... Я не магу не казаць пра гэта. І стаўлю пытанне: ці скончыцца нарэшце калі-небудзь?..

— Але людзі, падаецца, пачалі цаць жыццё іншага чалавека...

— Так, магчыма. Але ёсць і ваенныя канфлікты, якія адбываюцца ў свеце. Паглядзіце, што робіцца ў Сірыі, увогуле на Усходзе... Гэта незразумелая гонка ўзброення... Таму я і заклікаю людзей задумацца над тымі словамі ў фільме. А калі добра паразважаць, можна што-небудзь і прыдумаць...

— Карэн Георгіевіч, калі прасачыць ваш шлях як мастака на працягу гэтых гадоў, прыходзіць да зусім несучасных вынікаў: ад лірычнага і светлага рэжысёра, стваральніка стужак "Мы з джаза", "Зіміні вечар у Гаграх", вы прыйшлі да "Горада Зэро" "Цараза-

Фота Юрыя ІВАНОВА

бойцы", "Палаты № 6". І вось зараз — да "Белага тыгра", які завяршаецца страшным маналагам Гітлера...

— Гэта ўсё ж, хутчэй, перасцярога, чым прароцтва. Але, вядома, вы маеце рацыю: тэя пытанні, якія хвалююць цябе ў трыццаць гадоў, адрозніваюцца ад тых, што актуальныя ў шасцідзясят. Зараз я, напэўна, бліжэй да таго персанажа — бацькі Каці, прафесара Кузняцова, з фільма "Кур'ер", каго іграў Алег Басілавіч. Ён пытаецца: "У чыя рукі трапіць створаныя намі будынак?". Чым старэйшы становішся, тым больш складана выказацца пра тое, што цябе хвалюе...

Аднак магу вас загнуць, што і лірык ува мяне не загнуў. Толькі нядаўна мы перарабілі маю карціну 2008-га года "Зніклая імперыя": змянілі музыку, мантаж — атрымаўся трохі новая гісторыя. "Маё каханне ў СССР" — такую назву цяпер носіць твор. Мяркую, гэты фільм пакажа мяне і такім рэжысёрам, які не забываецца на рамантыку...

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Менеджар прыйшоў у музей...

1 лістапада ў Нацыянальным мастацкім музеі, у прысутнасці журналістаў, генеральны дырэктар НММ Уладзімір Пракапцоў і дырэктар адной з груп брэндывых кампаній Жанна Грынюк ад імя ўстаноў, якія яны прадстаўляюць, падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве. Яно мусіць спрыяць развіццю маркетынгу і менеджменту ў галіне культуры, мастацтва, і канкрэтна — у музейнай справе.

Гэта першы праект такога кшталту ў нашай краіне. Калі справа пойдзе, досвед будзе распаўсюджаны на іншыя музеі Беларусі.

Нацыянальны мастацкі музей разам з партнёрамі плануе ажыццяўляць сумесныя, пераважна — эксклюзіўныя, праекты з удзелам міжнародных экспертаў па маркетынгу ў сферы культуры і мастацтва, з прыцягненнем фінансавых рэсурсаў і далучэннем валанцёраў, ладзіць на базе НММ адкрытыя семінары, трэнінгі і канферэнцыі, маючы на мэце стварэнне нацыянальнай школы музейнага маркетынгу і менеджменту. Асабліва падкрэсліваецца, што праект мае сацыяльны і некамерцыйны характар.

Мяркуюцца, што рэалізацыя праекта і пашырэнне яго на іншыя ўстановы дазволіць зрабіць беларускія музеі больш крэатыўнымі, адкрытымі для новых ідэй, новых партнёраў, больш даступнымі для ўсіх сацыяльных груп.

Уладзімір Пракапцоў, звяртаючыся да журналістаў, падкрэсліў: нягледзячы на падтрымку культуры дзяржавай, дапамога спонсараў ніколі не бывае залішняй. Такая дапамога — матэрыяльныя ці, як у дадзеным выпадку, інтэлектуальныя рэсурсы. Дырэктар НММ згадаў канкрэтныя прыклады, калі дзякуючы спонсарам установе паспяхова вырашалася надзённыя праблемы. Спадар Пракапцоў спадзяецца, што падобная практыка займее працяг.

У сваю чаргу, спадарыня Грынюк загнула прысутных, што праграма, скіраваная на развіццё культуры, і надалей будзе ў цэнтры ўвагі яе кампаніі.

Юры ЧАРНЯКЕВІЧ
На здымку: у час падпісання праграмы супрацоўніцтва.
Фота Генадзя ЖЫНКОВА, БелТА

Міжнародны для нацыянальнага

— Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад" — цудоўны форум, які патрэбен усёй краіне. Мы можам толькі ганарыцца такім буйным фестывалем, што існуе ўжо амаль дваццаць гадоў.

Вельмі важна, каб да нас прызджалі кіназоркі з ўсяго свету, каб прывозіліся лепшыя стужкі самых розных мастацкіх кірункаў і

Учора ўрачыста адкрыўся XIX Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад". А напярэдадні яго старшыня — кіраўнік Белтэлерадыёкампаніі, заслужаны артыст Беларусі, акцёр, рэжысёр і тэлеведучы Генадзь ДАВЫДЗЬКА падзяліўся думкамі пра будучыню форуму:

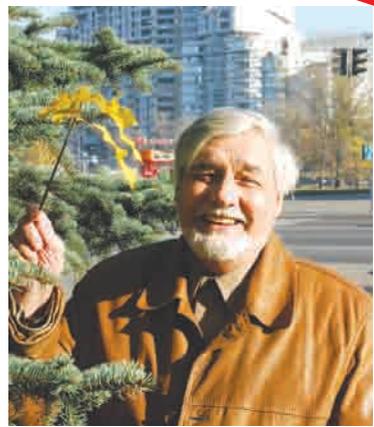
жанраў. Усё гэта павінна не толькі спрыяць глядацкай цікавасці да кіно як віды мастацтва, але і быць штуршком для нашага нацыянальнага кінематографа, нараджаць у ім новыя ідэі.

Дадам, што фестывальны рух — увогуле адзін з найбольш паспяхоўных шляхоў развіцця той або іншай галіны. Можа, яго вынікі становяцца заўважнымі не імгненна, але, у рэшце рэшт, любы фестываль (а тым больш, такі значны, як наш "Лістапад") дае той неацэнны вопыт, які абавязкова прывядзе да "прарыву".

Дзевятнаццаты па ліку форум — знакавы яшчэ і таму, што папярэджвае юбілейны, дваццаты. Сёлета ён, як вядома, зведзе змены: уладальніка Гран-пры будучы вывначыць не гледачы, а прафесійнае журы. Гэта — сведчанне яшчэ большага, чым раней, узмацнення прафесійнага складніка ды прэстыжу свята. Пройдзе на ім і конкурс нацыянальных дакументальных кінашкол. І ў гэтым бачыцца клопат фестывалю пра будучыню, пра тую творчую моладзь, што прадоўжыць традыцыі мэтраў ды адкрые новыя гарызонты...

Надзея БУНЦЭВІЧ

Напярэдадні XIX Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" яго ганаровы старшыня, народны артыст СССР і Беларусі Расціслаў Янкоўскі знаходзіўся за межамі Беларусі. Знаходзіўся па ўважлівых прычынах, таму тэлефонная гутарка з ім была кароткай. Лішне казаць, што Расціслаў Іванавіч — "духоўны фестывальны бацька" — цалкам і назаўжды атаясамліваецца з "Лістападам", застаецца ягоным "брэндам" і натхняльнікам. Гэта ўжо аксіёма, кінафакт, зацверджаны гісторыяй без пераздымачных дубляў.

А "хлопчык" усё сталее

Летась, перад пачаткам вяснаццацатага па ліку "Лістапада", Расціслаў Іванавіч казаў пра тое, што "хлопчык-фэст", які колісь "нарадзіўся з нічога", ужо адзначае паўналецце. Ён — родны для нас, і ягонае сталенне наўпрост уплывае на сталенне нацыянальнай кінематографіі.

"Лістапад", развіццё якога знаходзіцца пад патранатам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, даўно

ўжо займае не абы-які кінарэзгалас не толькі ў Еўропе. Яго сталенне — і ў яркім замежным прадстаўніцтве, што год ад года няўхільна пашыраецца.

І яшчэ адна фестывальная выснова, якая грэе сэрца не толькі ганаровага старшыні, але і кожнага ягонага суайчынніка. Замежны "лістападаўскі" аўтарытэт — надзвычай важны. Аднак не менш значным ды

знакавым падаецца і тое, што Мінскі міжнародны кінафорум здолеў давесці свету: у Беларусі ёсць нацыянальнае кіно. Доказам таму — "лістападаўская" прэм'ера стужкі Сяргея Лазніцы "У тумане" паводле твора народнага пісьменніка нашай краіны Васіля Быкава. Фільм, ужо ўганараваны ў Канах, на роднай зямлі "прагучаў" не менш пераканаўча...

Здавалася б, 19 гадоў для буйнога кінафестывалю — гэта не так і шмат, але... За час свайго існавання Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад" ужо паспеў стаць сведкам розных эпох. Ён ствараўся ў 1990-я, развіваўся і сталее ў 2000-я, а цяпер — ва ўмоўных 2010-я — атрымлівае своеасаблівае другое жыццё. Прагледзеўшы сёлета яго шматлікія праграмы, спіс гасцей, карэспандэнт "К" усё ж паспрабаваў вызначыць галоўнае на сённяшнім свяце кіно — светапогляд мінскага кінафоруму. Як вядома, менавіта культурны арыенціры і робяць фестываль адметным на міжнароднай карце. Акрэсліць пазіцыі "Лістапада" пагадзіліся дырэктар мінскага кінафоруму Анжаліка КРАШЭЎСКАЯ і дырэктар праграмы ігравога кіно і конкурсу для дзяцей і юнацкай аўдыторыі "Лістападзік" Ігар СУКМАНАЎ.

міжнародных кінападзей: ездзіць на кінафестывалі, прымаць удзел у кінарынках, адглядаць навінкі і г. д. Сёлета да нас прызджае прадстаўнік FIAPF, таму мы будзем трымаць экзамен, як і на наступны год, калі паспрабуем атрымаць не часовую, а пастаянную акрэдытацыю ў Міжнароднай федэрацыі. І патрабаванні будучы яшчэ больш жорсткімі. Але калі Мінск і краіна ўвогуле хоча мець кінафорум высокага ўзроўню, неабходна рабіць адпаведныя крокі — і ўсім разам. Нам адным не рэалізаваць праект, бо існуе маса патрабаванняў, якія залежаць не толькі ад дырэжыі.

— Многія лічаць "Лістапад" камерцыйным фестывалем...

— Гэта глупства! Людзі чамусьці лічаць, што калі прадаюцца білеты на фестывальныя карціны — гэта абавязкова камер-

Майстар-класы па найноўшай гісторыі "Лістапада"

— На сённяшні дзень у фестывальнай сістэме існуе вялікая канкурэнцыя, з кожным годам кінафоруму становіцца ўсё больш, — зазначае Ігар Сукманаў. — Адзінае выйсце для кожнага ўдзельніка працэсу — знайсці сваё месца, але тут, зразумела, трэба вырашыць цэлы комплекс пытанняў.

Самае галоўнае з іх — дзеля чаго ствараецца фестываль? Які яго канцэпт? Зразумела, што можна зрабіць

ведныя сеансы дзесці хадзілі з бацькамі, каб прагляд фестывальнага фільма стаўся добрай сямейнай традыцыяй, а не шараговым паходам класа ў кіно. І на фестывалі пэўным "мастаком" і між кіно "для сямейнага прагляду" і праграмай асноўнага конкурсу ігравога кіно служыць конкурс "Маладосць на маршы", дзе ў стужках маладых аўтараў адлюстраваны праблемы, з якімі даводзіцца сутыкацца сучасным

"Лістапада", бо яна не падмацавана бізнес-стасункамі. У нашым выпадку — гэта больш момант уцягвання гледача ў фестывальную гульню, стварэнне атмасферы свята, хоць на прэстыжных форумах нават скандалы з'яўляюцца часткай прадуманай стратэгіі прасоўвання кіно...

— Але на "Лістапад" прызджаюць не толькі медыя-персоны, скажам так, але і стваральнікі кінастужак — рэжысёры, сцэнарысты...

— І менавіта яны для мяне і з'яўляюцца сапраўднымі зоркамі фестывалю! Аўтары дапамагаюць нам разабрацца ў гэтых, часам зусім няпростых, работах, што, тым не менш, прымушаюць працаваць нашу свядомасць, вядуць да роздуму і ачышчэння.

Для мяне зорка — Сяргей Лазніца, які 7 лістапада прыедзе асабіста прадстаўляць фільм-адкрыццё "Лістапада-2012" — "У тумане".

Для мяне аўтарытэт — казахскі рэжысёр Дарэжан Амірбаеў, карціны якога, аднаго з нямногіх на постсавецкай прасторы, неаднаразова становіліся ўдзельнікамі і прызёрамі міжнародных кінафестыва-

Гульня і стратэгія плюс бізнес-стасункі?

фестываль міжнародным, набраць агульную колькасць фільмаў, але не гэтая прадстаўнічасць робіць кінафорум адметным — яго аблічча ствараецца з выяўлення асаблівасцей культурнага поля, дзе жыве кінафорум, і моцнага кантэнту.

— З чаго вы пачалі?

— Мы адштурхнуліся ад малага — пачалі з якаснага кіно. На гэта звяртаюць увагу прафесіяналы, глядач, якога таксама імкнёмся выходзіць паказамамі. Мы не сталі адкрываць новыя планеты і кінематографіі, бо ў свеце і так дастаткова фестывалю, што ўдала спраўляюцца з гэтай задачай. Для нас выбар фільмаў кожнай праграмы стаўся ўдмлівай працай: не проста "селекцыяй" па ўзнагародах ды дзяржавах (маўляў, зрабілі такую "саянку": тут — Каны, тут — Венецыя, калі ласка, глядзіце), а свядомым выбарам тых карцін, якія раскрываюць тое, што хвалюе чалавецтва. Мы з дапамогай мастакоў, якія па-асабліваму і па-рознаму адчуваюць час, мастакоў, што ў пэўнай ступені маюць агульнае з намі мінулае (гаворка ў дадзеным выпадку — пра рэжысёраў з краін былога сацыялістычнага блока), імкнёмся захаваць і зафіксаваць што-сьці вельмі важнае ды актуальнае. І тут мы складаем праграму так, каб карціны перагукаліся адна з адной.

Сёння мы, дарэчы, змянілі падыход і да стужак секцыі кіно для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі. Праграма падрыхтавана такім чынам, каб яе было цікава глядзець і дарослым. Гэта робіцца наўмысна: хацелася б, каб на адпа-

маладым людзям. Такім чынам і ствараецца гэты ланцужок, што злучае розныя аўдыторыі на кінафоруме.

— Ігар, вы казалі і пра іншы складнік фестывалю, які мае дачыненне да кінаіндустрыі...

— Мы імкнёмся да таго, каб "Лістапад" стаўся той плячоўкай, дзе адбываюцца сустрэчы, майстар-класы, заклочаюцца дамовы, бо ўсё гэта служыць на карысць і нашай кінаіндустрыі. Але, скажам шчыра, у нас няма развітога рыначнага поля. І наша каманда ў складзе дзясці чалавек не ў стане справіцца яшчэ і з гэтай індустрыяльнай часткай, якую трэба таксама вельмі добра вывучаць і якая таксама вымагае вялікіх выскілаў, хоць пэўныя захады мы, натуральна, робім.

Бо як працуюць Каны: фестывальная праграма і кінарынак — гэта дзве розныя часткі кінафоруму, за якія адказваюць цалкам розныя каманды. Але гэтыя "паўшар'і мозга" шчыльна ўзаемазвязаны, і ў той час калі па "чырвонай дарожцы" ідзе Катрын Дэнёв, на іншай частцы Канскага фестывалю — на кінарынку — выстаўляецца на продаж карціна з яе ўдзелам. Катрын Дэнёв ідзе па гэтай самай дарожцы не столькі дзеля таго, каб паказавацца перад гледачамі ды фатографамі, а ў першую чаргу для таго, каб стужку, у якой яна здымалася, купілі ў якасці мажорытэты колькасці краін. Праз сваю асобу яна рэкламуе фільм.

У нас гэтая сістэма пакуль яшчэ не створана — у нас няма "другой паловы мозга", няма і кінарынку, таму ў мяне і выклікае пэўны скепіс "свецкая пена"

ляў. У праграме асноўнага конкурсу ігравога кіно — яго стужка "Студэнт": вельмі своеасаблівы і актуальны парафраз твора Ф. Дастаеўскага "Злачынства і пакаранне". Знакамітаць у свеце кіно — рэжысёр з Эстоніі Ілмар Рааг, аўтар нашумелай стужкі "Клас", якая колькі гадоў таму ўзрушыла кінаграмадскасць. На "Лістападзе" мастак пазнаёміць гледача са сваёй новай работай "Эстонка ў Парыжы", у якой прыняла ўдзел знакамітая французская кінаактрыса Жанна Маро. Адзін са знакавых аўтараў сучаснасці — вядома, Васіль Сігараў. Разам з актрысай Янай Трыянавай ён пагадзіўся прадставіць на "Лістападзе" сваю новую і вельмі складаную стужку "Жыць". Шарунас Бартас, Міхаіл Сегал, Сусанна Баранжыева, Петар Беб'як... — гэты спіс можна доўжыць. На "Лістападзе" ёсць з кім сустрэцца і ў яго павучыцца. Варта толькі любіць кіно...

**Распытвала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Працяг фестывальнай тэмы — на стар. 8 — 9.

Правілы кінафоруму

— Нашай задачай ніколі не было "дагнаць" і "абгнаць" самую вядомую форуму. Бо даведчаную публіку цікавіць тая культурная падзея, якая не паўтарае што-сьці, а менавіта адрозніваецца, мае сваё аблічча, — кажа Анжаліка Крашэўская. — Таму мы паставілі сабе за мэту не баяцца быць самімі сабой. Пры гэтым зразумела, што для таго, каб цябе прызналі ў свеце кінапрафесіяналаў, належыць адпавядаць міжнароднаму ўзроўню. Таму для "Лістапада" і стала важным крокам акрэдытацыя ў FIAPF — Міжнароднай федэрацыі асацыяцыі кінапрадзюсараў, куды ўваходзяць Берлінскі, Канскі, Венецыянскі, Маскоўскі, Варшаўскі ды шэраг іншых самых прэстыжных кінафестывалю.

— Ці складана адпавядаць міжнароднаму стандарту?

— Працаваць неабходна круглы год, і, адпаведна, на працягу года кінафестываль мае патрэбу ў падтрымцы. На жаль, сёння нам яшчэ даводзіцца сутыкацца з такім уяўленнем, што кінафорум робіцца за месяц. Многія мяркуюць, што кінафорум — гэта нешта кштатна навагодняй ёлкі. Але падзея міжнароднага ўзроўню робіцца зусім інакш, і для таго, каб з табой лічыўся міжнародны кінасвет, трэба прытрымлівацца іншых правілаў.

— Цікава, якія патрабаванні трэба выконваць, каб заставацца ў FIAPF?

— Мінімальны пакет — тое, што дырэжыя павінна працаваць і фінансавацца цягам года. Праграмныя дырэктары мусяць валодаць замежнымі мовамі і быць у курсе

Канцэпцыя праекта

На наступным тыдні ў памяшканні выставачнага павільёна на мінскім праспекце Пераможцаў ужо распачнецца мантаж мастацкай экспазіцыі. Адпаведна, можна казаць і пра пачатак свайго кшталту "зваротнага адліку" адной з найважнейшых падзей сёлетняга мастацкага жыцця — I Мінскага трыенале сучаснага мастацтва "БелЭКСПА-Арт-2012", якое адкрыецца 23 лістапада.

Грамадская ўвага да гэтага мерапрыемства, ініцыятыву правядзення якога падтрымаў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, цалкам заканамерная. І прычына тут, мабыць, не толькі ў маштабах, хача аналагічных паводле свайго размаху арт-праектаў у найноўшай гісторыі нашай краіны і сапраўды не было. Значэнне трыенале мае, перадусім, культуралагічны характар. Беларускі глядач упершыню атрымае магчымасць самастойна скласці больш-менш агульную карціну сучаснага выяўленчага мастацтва краіны. І гэта асабліва важна, бо на сёння яна ўяўляецца, хутчэй, чымсьці накшталт "пазла", які складаецца з мноства разрозненых элементаў.

Задачу сабраць іх у адно ўзялі на сябе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і непасрэдны арганізатар падзеі — Творчыя майстэрні "Цэнтр сучасных мастацтваў".

— Бачыце, вось макет адной вельмі цікавай часткі экспазіцыі, — Віктар Альшэўскі звярнуў маю ўвагу на маленькія паралелепіпеды. — У арыгінале яны будуць куды большыя: дзесьці 2,20 у вышыню. А ўнутры гэтых канструкцый змесціцца... Не, зрэшты, пакуль не варта раскрываць усе сакрэты. Але запэўню, што нічога падобнага ў нас пакуль не было...

Палац на месцы "талеркі"

Яшчэ зусім нядаўна на даху выставачнага павільёна "БелЭКСПА" шчыравалі рабочыя, але перасцярога адносна таго, што яны не паспеюць скончыць рамонт у тэрмін, аказалася марнай. Больш за тое: будынак змяніўся да непазнавальнасці. Ад "спартанскага" інтэр'ера павільёна, які мінчане любоўна называлі "талеркай", засталіся адны ўспаміны.

Альшэўскі не сумняваецца ў тым, што ўсе яны трапляюць у тэматычны дыяпазон contemporary art, ды лічыць бясконцыя тэрміналагічныя дыскусіі на гэты конт справай, не вартай марнавання часу. Менавіта таму "састарэлы", на думку некаторых, жывапіс будзе суседнічаць у экспазіцыі з інсталляцыямі, аб'ектамі ды іншымі "сімптаматычнымі" праявамі сучаснага мастацтва.

Як адзначыла Ірына Бялова, "асваенне" такой складанай прасторы, як вялізны павільён, ніякіх цяжкасцей спарадзіць не павінна. Што ж да фарміравання спіса ўдзельнікаў...

— Безумоўна, тут у нас узніклі пэўныя складанасці, — распавядае каардынатар праекта. — Перадусім яны звязаны з жорсткім лімітам часу. Мы звярнуліся да творчых саюзаў, прапанаваўшы ім стварыць у рамках Трыенале

— У некаторых выпадках мы звярталіся і запрашалі, у некаторых — звярталіся да нас, — распавядае каардынатар праекта. — Інфармацыя пра падрыхтоўку Трыенале яўна бракавала (на жаль, творчыя саюзы нават не распаўсюдзілі яе сярод сваіх членаў), і, тым не менш, некаторыя мастакі, асабліва, дарэчы, — з рэгіёнаў, самі праяўлялі ініцыятыву. Многім давялося адмаўляць...

Мастацтва з рэгіёнаў краіны на Мінскім трыенале не будзе пакрыўджана. Але, па словах Віктара Альшэўскага, арганізатарам было адразу зразумела, што абняць неабдымнае — немагчыма. Таму яны і не ставілі сабе за мэту змясціць у экспазіцыю "ўсё і адразу".

— Паводле маіх прагнозаў, вынік павінен атрымацца вельмі эклектычным, і гэта добра! —

Кухня Першага Трыенале: беспрэцэдэнтнасць замест "бетонных берагоў"

Кропка адліку і сур'ёзны экзамен

Ад сучасных класікаў да проста сучаснікаў

— Мы ставім сабе за мэту як бы падсумаваць тыя працэсы, якія адбываліся ў беларускім мастацтве ў першае дваццацігоддзе незалежнасці нашай краіны, выкрышталізаваць у экспазіцыйнай прасторы сам дух гэтага часу, выявіць як мага больш шырокую палітру спроб яго творчага асэнсавання, — акрэсліў генеральную канцэпцыю праекта яго куратар, дырэктар Цэнтра сучасных мастацтваў Віктар Альшэўскі. — Адпаведна, такая падзея сапраўды выспела: за згаданы перыяд, надзвычай важны для нашага грамадства, на айчыннай арт-сцэне з'явілася цэлая плеяда заўважных постацей. Многіх з іх ужо нават можна лічыць сучаснымі класікамі, "заканадаўцамі" стылістыкі пакалення.

— Для нас было важным паспрабаваць зрабіць зрэд нетрадыцыйнай сучаснай культуры, збудаваць своеасаблівы масток

паміж класічнай беларускай культурай і сучаснай еўрапейскай, — дадае каардынатар праекта Ірына Бялова.

У той самы час, куратар перакананы, што Трыенале ні ў якім выпадку не павінна пераўтварыцца ў "выстаўку дасягненняў". Бо найважнейшы пасыл скіраваны акуратам у будучыню.

— Вельмі важна займаць своеасаблівы пункт адліку, што дазволіць нам больш асэнсавана рухацца далей, — сцвярджае Віктар Альшэўскі.

Прагназаваць, якімі будуць вынікі гэтай, сапраўды па-добраму амбітнай, інтэнцыі цяпер відавочна зарана: аналізаваць любую падзею можна толькі постфактум, што, без сумневу, і будзе рабіцца ў свой час цягам доўгіх ды палкіх дыскусій. Пакуль жа карэспандэнт "К" мог адно занурыцца ў "кухню" трыенале, якая бесперапынна працуе гэтымі днямі ў небезвядомым для мастакоў будынку па вуліцы Някрасава.

Усе тры тысячы квадратных метраў (а таксама і пэўную частку метраў кубічных) павільёна I Мінскага трыенале сучаснага мастацтва "БелЭКСПА-Арт-2012", якое адкрыецца 23 лістапада, зоймуць акуратам творы нашых сучаснікаў і, пераважна, суайчыннікаў. Усе яны трапляюць у тэматычны дыяпазон contemporary art. Менавіта таму "састарэлы", на думку некаторых, жывапіс будзе суседнічаць у экспазіцыі з інсталляцыямі, аб'ектамі ды іншымі "сімптаматычнымі" праявамі сучаснага мастацтва.

— Цяпер гэтае памяшканне нават занадта шыкоўнае для твораў сучаснага мастацтва, — жартуе Ірына Бялова. — Там арганічна глядзеліся б, скажам, версальскія кандэлябры, бо яно выглядае як сапраўдны палац...

Тым не менш, кандэлябраў не будзе. Усе тры тысячы квадратных метраў (а таксама і пэўную частку метраў кубічных) зоймуць акуратам творы нашых сучаснікаў і, пераважна, суайчыннікаў. Віктар

свае часткі экспазіцыі, але, на жаль, асаблівага імпульсу з іх боку не адчулі. Тым больш, тады было лета, людзі адпачывалі...

Прынцыпы адбору ўдзельнікаў падобных праектаў бываюць рознымі: часам ініцыятыва застаецца за мастаком, які прапаноўвае творы на конкурснай аснове, часам яе цалкам бярэ на сябе куратар, часам атрымліваецца пэўны "мікст"... Гэта датычыцца і мінскага трыенале.

кажа Ірына Бялова. — Нейкая выразная канцэпцыя або схема адразу б стварыла пэўныя рамкі, своеасаблівыя "бетонныя берагі". Свабодны ж працэс у дадзеным выпадку мне падаецца куды больш прадуктыўным. І сёння пакуль ніхто дакладна не ведае, што ў нас урэшце "вымаляецца". Але я пераканана: сумна не будзе ні ў якім выпадку!..

Нягледзячы на тое, што арганізатары Трыенале старанна захаўвалі вакол гэтай падзеі аўру сакрэтнасці, ці не самая смелая іх задумка ўсё-такі здолела праз яе прасачыцца. Чуткі пра тое, што на мастацкай выстаўцы знойдзецца месца і вялізнаму "БелАЗу" ва ўсёй яго красе, выклікала ў зацікаўленых колах праўдзё бурлівы рэзананс.

— Лічу, што гэты аб'ект — сапраўдны шэдэўр прамысловай эстэтыкі! — цалкам адэкватна выглядаў бы сярод работ сучаснага мастацтва, спараджаючы цікавыя паралелі

Чаго хоча глядач?

Неўзабаве, як абяцаюць, на нацыянальнае тэлебачанне вернецца канал, канцэпцыя якога вызначыцца адным словам — "культура". Якім ён будзе? Ніяк не прэтэндую на званне знаўцы "тэлепаднаготнай", таму не бяруся складаць за кагосьці дакладную сетку будучых тэлепрадач. Проста, з пункта гледжання шараговага тэлегледача, хачу памарыць, якім я бачу "культурны" канал.

Тэлемары перад тэлеэкранам

Культурны ТБ-канал: галаўны боль складальніку сеткі перадач — гарантаваны

Калі сцісла — цікавым, навучальным, маштабным, разумным. Як падаецца, такім наша "культурнае" тэлевяшчанне, даруйце, прафесіяналы-эстэты ад тэлебачання, не было ніколі... Баюся памыліцца, але любы канал толькі тады мае ўстойлівы рэйтынг, калі трымае ў "палоне" пастаянную ды роз-

наўзраставую аўдыторыю. Значыць, роўная ўвага мае быць аддадзена школьніку-пачаткоўцу, юнаку, чалавеку сярэдняга і больш сталага веку. І мо недаравальна забыта нашым ТБ рубрыка "Тэлебачанне — школа". З дапамогай яе і сфера адукацыі больш вынікова справу рабіла, і культурная галіна мела цудоўную магчымасць больш маштабна ўплываць на свядомасць экранізацыямі лепшых твораў нацыянальнай літаратурнай класікі.

Любую цікавую рэч можна зафармалізаваць да такой ступені, што ад сумы і няёмкасці за няшчыры слоган "Заставайцеся з намі!" пачнеш абурана пстрыкаць тэлепультам. Культура —

гэта найперш шчырасць. Відаць, менавіта такімі і павінны быць вядучыя новага канала. Уяўляю іх не столькі дасведчанымі тэлевізійшчыкамі, колькі "прафесійнымі" інтэлігентамі менавіта з культурнага асяроддзя. Маю на ўвазе акцёраў, рэжысёраў, мастацтвазнаўцаў, мастакоў... Купалавец Генадзь Аўсяннікаў сваімі тэатральнымі і жыццёвымі расповедамі можа ўтрымліваць слухачоў гадзінамі. А хіба ж ён, такі ёмісты і самадастатковы, — адзіны ў нашай краіне?!

Кажуць, сённяшняя моладзь не надта спрычыняецца да духоўных каштоўнасцей. Значыць, кепска спрычыняюць. У тым ліку і з дапамогай ТБ. Пра

альтэрнатыўнае мастацтва гаворка тут калі і вядзецца, дык неяк похапкам, аднабакова, недыскусійна, па-за маладзёжнай аўдыторыяй і часцей за ўсё — далёка не ў праймтайм. Нацыянальны рок увогуле выключаны з тэлеменю. Замест прапаноўваюцца спрэс папсыва-бяздумныя "праснакі". Дзе думка, дзе яркасць, дзе, урэшце, нацыянальнае? Між тым, у свой час наша беларускае "перабудовачнае" маладзёжнае тэлебачанне ў гэтым плане ўвобміг стала ці не самым цікавым на абсягах СССР! Разам з тым, не хачу, каб замест маштабнасці ды адраснасці канал "Культура" набыў статус "сальянкі зборнай".

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by!

На правах ідэй

лі, — перакананы Віктар Альшэўскі. — Ён таксама можа ўспрымацца як своеасабліва скульптурна альбо інсталляцыя. Гэта выкшталцоны твор дызайну, гэта спараджэнне таго творчага інтэлекту, які з'яўляецца асноўнай рухаючай сілай мастацтва...

Ды, на вялікі жаль, гэтая цікавая задума не будзе рэалізавана — выключна з тэхнічных прычын.

— Вы ж разумееце, што транспартаваць такі гігант папраўдзе надзвычай складана, — патлумачыў Віктар Альшэўскі. — Тым больш, яго трэба змясціць у закрытым памяшканні. Але ад гэтай ідэі мы не адмаўляемся — проста будзем шукаць спрыяльныя магчымасці для яе ажыццяўлення...

мадэльеры часта шукаюць натхненне ў жывалісе, — распавяла куратар гэтай часткі праекта Лада Звягінцава. — Вось і ў рамках Трыенале будуць прадстаўлены калекцыі, прысвечаныя Далі, Ван Гогу, Шагалу... Таму хацелася б падкрэсліць гэтыя сувязі паміж відамі мастацтва. Так, я не агаварылася: авангардную моду і prêt-à-porter, таксама належыць успрымаць менавіта як від мастацтва...

Трыенале мае сабраць пад сваё крыло беспрэцэдэнтна шмат "альтэрнатыўных" тэатральных праектаў — у дыяпазоне ад культавага "InZhest" і да калектываў, якім "без года тыдзень". Без сумневу, гэтая працява творчай актыўнасці варта ўвагі, але ўбачыць усе пластычныя, інтэрактыўныя, вулічныя

Увогуле, варта адзначыць, што ў складзе куратарскай групы — пераважна маладыя асобы, лічы, учарашнія студэнты. Безумоўна, удзел у арганізацыі такога маштабнага ды адказнага праекта мае стаць для іх надзвычай сур'ёзным экзаменам. Зрэшты, нялішне нагадаць, што Цэнтр сучаснага мастацтва, уласна, і ствараўся перадусім менавіта для падтрымкі творчай моладзі.

Без сумневу, такі самы іспыт будзе трымаць і сам Цэнтр — установа зусім маладая, якая дагэтуль яшчэ не мела належных шанцаў сцвердзіць сябе. Ды, зрэшты, масавы глядач (а можна не сумнявацца, што да павільёна "БелЭКСПА" ён дабярэцца) будзе экзаменаваць і ўвесь той кантэкст, што рэпрэзентуе падзея. Віктар Альшэўскі перакананы: творчы поспех заўсёды залежыць

Перасячэнне паралельных прамых

Арганізатары падзеі ставілі сабе за мэту максімальна актыўна задзейнічаць не толькі прастору, але і час. Кожны з сямнаццаці дзён Трыенале будзе насычаны разнастайнымі падзеямі. У "поле прыцягнення" трапілі і тыя праявы сучаснай культуры, якія не так і часта прэзентуюцца ў рамках іншых падобных падзей: электронная музыка, мода, "неакадэмічны" тэатр... І такая шырокая панарама сапраўды вельмі важная: праз "вузкапрофільнасць" большасці айчынных ды замежных імпрэз, іх замкнёнасць выключна на "сваё кола", розныя віды (альбо з'явы) мастацтваў развіваюцца нібы паралельныя прамыя, пазбаўляючы сябе тых магчымасцей узаемаўзбагачэння, якія дае сінтэз, альбо хаця б проста суседства "пад адным дахам".

— Мода вельмі шчыльна знітанавана з выяўленчым мастацтвам:

праекты ў адным месцы (скажам, у рамках аднаго фестывалю) раней было немагчыма.

Дарэчы, Лада Звягінцава падзялілася і перспектыўнай задумай ЦСМ: зладзіць асобны фэст вулічных тэатраў. Яна цалкам упісваецца ў шматразова агучаную Віктарам Альшэўскім канцэпцыю Цэнтра — даць магчымасць сябе праявіць усім, хто гэтага прагне. Прычым спачатку "выслухаць", а потым ужо ацэньваць і зрабіць экспертнае заключэнне.

Праграму Трыенале таксама дапоўняць і майстар-класы замежных карыфеяў, прысвечаныя розным актуальным для айчынных аўтараў і арт-менеджараў праблемам. Што праўда, лік такіх падзей — невялікі, як і ўвогуле лік замежных удзельнікаў Трыенале. Па словах куратара міжнародных праектаў Алесі Цюрынай, апрача творцаў з суседніх краін, мінская публіка здолее пазнаёміцца з некалькімі адметнымі праявамі сербскага мастацтва.

і ад самога творцы, ад ягонай індывідуальнасці, якую немагчыма падмяніць ніякімі куратарскімі вынаходкамі:

— Так, мы кажам пра памкненне выявіць пэўны "культурны пласт", але пры гэтым трэба выразна ўсведамляць, што дух часу перадусім залежыць ад нас, ад канкрэтных асоб. Вось і той "свежы вецер", які прасякнуў нашае грамадства пару дзесяцігоддзяў таму, меў самыя розныя наступствы. Для кагосяці з творцаў ён адкрыў новыя магчымасці самарэалізацыі, духоўнага развіцця, але ж былі і тыя, хто застаўся на месцы, альбо і ўвогуле распарадзіўся атрыманай свабодай сабе на згубу. І ў дадзеным выпадку нам важна выявіць ды прааналізаваць усе сучасныя тэндэнцыі творчага жыцця. І перадусім гэта важна менавіта для будучыні, для далейшага развіцця нашай культуры...

Ілья СВІРЫН

Цяпер пра рэкламу. Калі яна і будзе на "Культуры", дык толькі (дазволіў сабе катэгарычнасць) — сацыяльная. Дарэчы, якасць сацыяльнай рэкламы — тэма для асобнай і не вельмі аптымістычнай гаворкі. Але новы канал вымагае і новых падыходаў да яго распрацоўкі. Інакш займеем чарговы тэлевізійны эрзац-прадукт.

Натуральна, у новым фармаце мае сэнс адлюстроўваць мастацтва прафесійнае і — не. Не надта люблю словазлучэнне "самадзейная творчасць". Калі яго чую, адразу прыгадваю "палымяную" Крупскую, хатычытальні і па-савецку прымусова-нязмушаныя парады ды канцэрты. На сёння, як падаецца, больш да месца словазлучэнне "народнае мастацтва". Хоць са мной, магчыма, будуць і спарацацца: прафесійнае мастацтва, маўляў, таксама належыць народу. Ды няхай спрачаюцца. Гаворка — пра іншае. Прафесійнае мастацтва — не толькі сталічнае. Я вельмі хачу ведаць,

як абыходзіцца без належнага будынка драмтэатр у Слоніме. Жадаю паглядзець чарговую прэм'еру з абласных тэатраў Гомеля і Магілёва. А ёсць жа яшчэ абласныя аддзяленні мастакоўскага і пісьменніцкага саюзаў. Што мы ведаем пра іх клопаты і праблемы? А пра шляхі вырашэння гэтых пытанняў?

Не менш праблем і ў рэгіянальных клубных, бібліятэчных, музейных работнікаў. Гэта яшчэ адзін блок ёмістых і яркіх перадач. А фальклорныя канцэрты з каментарыямі спецыялістаў? А панарама дзейнасці народных майстроў Беларусі? А культурнае жыццё беларускіх нацыянальных суполак за мяжой? Бяздонная крыніца фактаў і эмоцый. Складальніку сеткі вяшчання будучага канала галаўны боль — гарантаваны. Натуральна, калі паставіцца ён да выканання сваіх абавязкаў шчыра і сумленна...

За што я буду паважаць будучы канал? За яго пастаянныя звароты да тэлеархіваў, і не то-

лькі беларускіх. Сорамна казаць, але больш-менш прыстойны ды поўны відэашэраг, скажам, "Песняроў" у нашай краіне адсутнічае. А хацелася б перыядычна бачыць і колішнія знакамітыя пастаноўкі нашых тэатраў (у тым ліку, зноўтакі, — абласных), "нязмытыя" дыялогі са слаўнымі пісьменнікамі, мастакамі, рэжысёрамі, якія сталі гонарам Беларусі.

Чым яшчэ прывабіць "Культура"? Прамымі эфірамі, гарачымі дыскусійнымі клубамі, глыбокімі даследаваннямі праблем беларускай глыбінкі, айчыннымі тэлесерыяламі пра Купалу, Коласа, Драздовіча, Орду, Караткевіча, Быкава...

І апошняе, але самае галоўнае: канал павінен быць беларускім — нацыянальным. І панаванне роднай мовы, пачынаючы ад навін і заканчваючы цітрамі ці сацыяльнай рэкламай, тут проста не абмяркоўваецца.

Яўген РАГІН

26 кастрычніка на Стаўбцоўшчыне — радзіме народнага паэта Беларусі Якуба Коласа — адбылося Рэспубліканскае свята паэзіі "О, Беларусь, ты сэрца і душа...", прысвечанае 130-годдзю з дня нараджэння Песняра. Свята ахапіла раённыя цэнтры, а таксама Акінчыцы, Альбуць, Смольню — сядзібы, якія складаюць філіял Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа "Мікалаеўшчына", ды саму вёску Мікалаеўшчына. У святочным кантэксце хацеў бы падзяліцца думкамі наконт турыстычнай будучыні родных мясцін класіка.

ных узораў. Захаваўшы аўтэнтыку Коласавай радзімы, мы фактычна збераглі цэлы глост беларускай этнаграфіі ў яе прыродным асяроддзі. Гэта — скарб. І людзі паедуць сюды, каб на яго паглядзець. Але — толькі ў тым выпадку, калі Мікалаеўшчына стане брэндам, прынамсі, свайго рэгіёна — Міншчыны. Для гэтага мае быць створана турыстычная інфраструктура: гасцініцы, прыдарожны сэрвіс, інфармацыйнае забяспячэнне. Што ж да ўласна дарог, дык яны мусяць вонкава захоўваць "аўтэнтычны" выгляд (ніякага бетону ды асфальту), але вясенню і вясной вытрымліваць плыні цяжкіх турыстычных аўтобусаў. Гэта, так бы мовіць, тэхнічны аспект, які, такім не менш, варта захаваць.

Па-другое, мае сэнс парупіцца пра імідж гэтых мясцін. Сёння Мікалаеўшчына прымае мясцовых ту-

А калі парк "Новая зямля"? **Патрэбен брэнд!**

Спадчына Коласа адлюстроўвае рэаліі мінулага стагоддзя, але захоўвае актуальнасць і сёння. Дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская ў сваім выступленні перад землякамі Песняра згадала цікавы факт. Пасля таго, як у Польшчы выйшаў з друку пераклад "Новай зямлі", там утварылася Культурнае таварыства імя Якуба Коласа. Яно складаецца з людзей, якія не маюць беларускіх каранёў, але праз слова нашага Песняра, праз усведамленне ўніверсальнасці ягонай літаратурнай спадчыны ў іх нарадзіўся сантымент да Беларусі.

Для мяне гэтая інфармацыя была нечаканай. І вось жа зачэпіла суседзяў Коласава "Новая зямля"... Мяркую, справа ў тым, што Польшча раней за Беларусь сутыкнулася з такімі праявамі глабалізацыі, як некіруемая ўрбанізацыя, уніфікацыя культуры і стандартызацыя побыту. Інакш кажучы, "родны кут", пра які так пранікнёна пісаў Колас, страчвае самабытнае аблічча і змест. "Я прыеду ў родны кут і знаёмае не пазнаю", — так сказаў з гэтай нагоды філасафічны Аляксей Разанаў. Вось і прыдалася "Новая зямля" палякам. Значыць, прыдасца і іншым. У першую чаргу — нам.

Філіял сталічнага музея Якуба Коласа "Мікалаеўшчына" — гэта нізка сядзіб, якія захаваліся амаль у нязменным выглядзе з XIX стагоддзя альбо якасна адноўлены паводле гістарыч-

рыстаў, ды і тых, як ні круці, няшмат. Праводзяцца імпрэзы рэгіянальнага, часам — рэспубліканскага маштабу. А вёска магла б быць пляцоўкай нацыянальных і міжнародных фэстаў, збіраць гасцей з-за мяжы. Мо каб такі рэбрэндынг адбыўся, трэба надаць Коласаўскаму запаведніку новы статус? Так склалася, што Беларусь мае двух літаратурных геніяў, якія нарадзіліся ў адзін год і ў адным рэгіёне — на Міншчыне. І, скажам шчыра, усталявалася думка, што Купала — нумар першы, а Колас — другі. З гэтай прычыны Мікалаеўшчына знаходзіцца ў ценю Вязынкі. Мяркую, гэта несправядліва. Мікалаеўшчыну трэба "ўраўнаваць" з Вязынкай. Скажам, стварыць тут... парк "Новая зямля". Гэта будзе нешта падобнае да Пушкінскага запаведніка ў Міхайлаўскім, што на Пскоўшчыне, дзе звычайны, але ў пэўным сэнсе характэрны "эталонны" рускі ландшафт апэтызаваны віртуальнай прысутнасцю нацыянальнага генія.

У Беларусі ёсць Дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту ў вёсцы Азярцо, што пад Мінскам. Можна ўзнікнуць пытанне: ці патрэбны нам яшчэ адзін "скансен", гэтым разам — на Стаўбцоўшчыне? Але "Мікалаеўшчына" — гэта іншае. Тут — унікальнае спалучэнне канкрэтнай асобы з вялікай літаратурай, жывой прыродай ды нацыянальнай этнаграфіяй. Больш такога месца ў Беларусі, бадай, няма. І не скарыстаць гэты скарб дзеля захавання ўласнай мінуўшчыны, а таксама для турыстычнай прывабнасці было б неразумна. Зрэшты, і справа гэтая — цалкам пад'ёмная для рэгіёна...

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

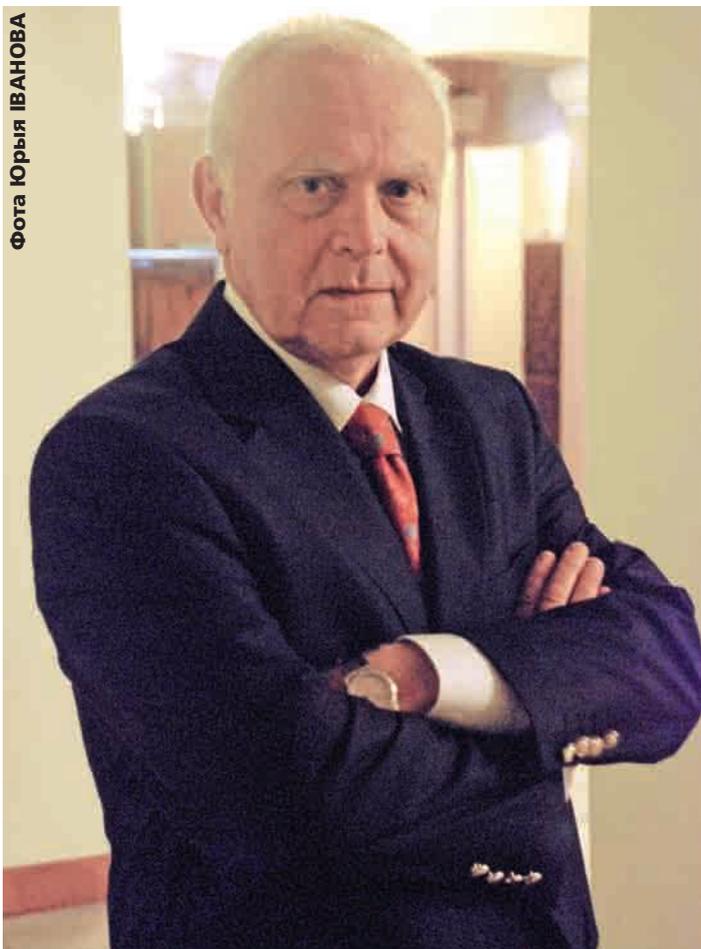

30 кастрычніка народнаму артысту СССР і Беларусі, прафесару Валянціну ЕЛІЗАР'ЕВУ споўнілася 65 гадоў. З гэтай нагоды ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, дзе ён выкладае на кафедры опернай падрыхтоўкі і харэаграфіі, адбылося ўшанаванне майстра. Міністр культуры Павел Латушка ўручыў юбіляру Падзяку Прэм'ер-міністра краіны Міхаіла Мясніковіча. Ад сябе ж дадаў: "Вы з'яўляецеся эпохай для культуры. Такіх людзей — усяго адзінкі. Вы стварылі нацыянальную балетную школу і ўзнялі яе на Алімп свецкага прызнання: беларускі балет і, шырэй, нашу нацыянальную культуру ведаюць і любяць у свеце дзякуючы вашай працы. Хацелася б падзякаваць вам і за педагогічную дзейнасць, за тое, што вы дорыце свой талент маладым, якія будуць працягваць закладзеныя вамі традыцыі. Мы цнім ваш талент і вас як Асобу, як папраўдзе вялікага дзеяча нашай культуры..."

Павіншаваць Валянціна Мікалаевіча прыйшлі прадстаўнікі многіх арганізацый і ўстаноў, калегі і сябры. Было і музычнае прывітанне — "Многая лета", — прастяганае студэнтамі-харавікамі. Рэктар Акадэміі музыкі, доктар мастацтвазнаўства, прафесар Кацярына Дулава падарыла імянінкі DVD-дыск з рэдкімі запісамі апошніх рэпетыцый М.Бежара. Дырэктар Белдзяржфілармоніі Аляксандр Гарбар — два месяцы ў зале на любы канцэрт. Павіншаваць і падзякаваць майстру прыйшлі прадстаўнікі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, тыя, хто працаваў поруч з ім над спектаклямі, — салісты балета Віктар Саркісян і Вольга Лапо, канцэртмайстар Ларыса Талкачова, цяперашнія студэнты-харэографы, загадчык кафедры спеваў Акадэміі Людміла Колас. Прывітальны адрас Вялікага тэатра, падпісаны яго генеральным дырэктарам Уладзімірам Грыцэюшам, перадала юбіляру намеснік гендырэктара па працы з тэатрам Зоя Юрчанка.

Дый напярэдадні, пад час прэзентацыі сцэны Алега Лукашэвіча "Беларускі балет. Гісторыя", віншаванні атрымліваў не толькі рэжысёр-пастаноўшчык і ягоная "каманда", але і Валянцін Елізар'еў як адзін з галоўных герояў відааповяду. Віноўнік урачыстасцей аддзячаў кнігай Ірыны Мільто "Валянцін Елізар'еў — мастак і чалавек: дакументальны апо-

Фота Юрыя ІВАНОВА

Правілы Елізар'ева ва ўласнай рэдакцыі

Пра танцораў-"акадэмікаў", артыстаў-мысліцеляў і "аўтарскі" балет

вед". Гэтае выданне, што выйшла з друку за дзень да юбілею майстра, не мела такой урачыстай (і ўвогуле ніякай) прэзентацыі, але заслужыла асаблівай увагі ўсіх, хто цікавіцца беларускім балетам. У кнізе сабраны запісы размоў з майстрам, якія рабіліся для Беларускага радыё на працягу 35 гадоў. Іх адметнасць — у сапраўднай, а не "інсцэніраванай", "разыгранай па нотах", дакументальнасці. Дыялогі музыкантаў і харэографа дапоўнены каментарыямі аўтара, яе рэцэнзіямі на спектаклі. Значную вагу мае пасляслоўе доктара мастацтвазнаўства, прафесара, "галоўнага гісторыка" нацыянальнага харэаграфічнага мастацтва Юліі Чурко, якая назвала 1970—80-я залатым векам беларускага балета, заўважыўшы, што пазней не наступілі нават сярэбраны...

Наша размова з Валянцінам Мікалаевічам, якая зусім не прэтэндуе на вычарпальнасць, адбылася, зразумела, яшчэ да ўсіх святкаванняў. І аказалася звернутай не да мінуўшчыны, а да будучыні.

— Мая мара, — усміхнуўся Валянцін Мікалаевіч, — стварэнне ў Беларусі Акадэміі танца.

— Як навукова-даследнага інстытута?

— Не, як ВНУ. На базе Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай пімназіі-каледжа, як працяг атрыманай там сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Такія ВНУ адкрыліся ў Маскве, Санкт-Пецярбургу, Пекіне — прыкладаў хапае.

— Але ж цяпер харэаграфію як спецыяльнасць выкладаюць не толькі ва Універсітэце культуры і мастацтваў, але і ў Акадэміі музыкі, дзе вы, дарэчы, "прафесарствуеце". Навошта тады яшчэ адна Акадэмія?

— Я сам у свой час скончыў Ленінградскую кансерваторыю, і вельмі ўдзячны за гэта лёсу ды сваім настаўнікам. У музыцы добра распрацавана тэарэтычная база, выяўлены драматургічныя заканамернасці. На ўсё гэта павінны абавірацца і харэографы! Гэтак у вучу і сваіх студэнтаў: каб яны абавіраліся на музычныя прынцыпы, ішлі за сімфанічным развіццём, нават пераносілі ў пастаноўку некаторыя музычна-драматургічныя прыёмы — той жа распрацоўкі, монатэматызму, інтанацыйнага развіцця. Дзе, як не ў Акадэміі музыкі, усяму гэтак вучыцца! Гэта адзін з найбольш сур'ёзных шляхоў навучання, такія веды не атрымаеш больш нідзе. Таму, калі ўзніклі прапановы перанесці кафедру харэаграфіі ў Акадэмію мастацтваў, дзе рытууюцца актёры, рэжысёры, мастакі, я быў катэгарычна супраць.

— Між тым, у некаторых сучасных балетных пастаноўках акрамя ўласна харэографа ўдзельнічае і рэжысёр...

— Проста, многія забылі, што гэта было і раней. Калі ў савецкія часы пачаў развівацца такі жанр, як харэадрама, да рэжысёра ўжо звярталіся. Той жа "Бахчысарайскі фантаз", між іншым, ставіў не толькі харэограф Расціслаў Захараў,

але і рэжысёр Сяргей Радлоў. Але ж харэаграфія неаддзельная ад музыкі — нават прытым, што сёння многія пастаноўшчыкі ставяць некаторыя фрагменты "на цышыню" ці нават "стукат" пішучай машынкай ды іншыя гукі наваколя. Так, харэаграфія — сінтэтычнае мастацтва, але яго аснова — менавіта, паўтаруся, музычная драматургія, памножаная на пластыку, танец, сцэнічную драматургію, жывапіс і ўсё астатняе.

— Вы ж самі сабе пярэчыце: так высока ацэньваеце Акадэмію музыкі, а хочаце заснаваць Акадэмію танца...

— У гэтым балеце сапраўды ёсць сціта нацыянальных танцаў розных народаў свету. І я, натуральна, выкарыстоўваю ў ёй тыя або іншыя элементы іх танцавальнай культуры. Але зацікавіўся ўсім гэтым куды раней, так што да таго часу гэты багаж ведаў у мяне ўжо быў.

— Апошнім часам складваецца ўражанне, што вас цікавіць калі не ўсё, дык лепшае ў розных відах мастацтва. Вас часта можна бачыць на канцэртах, спектаклях... Гэтым задавальняеце ўласныя эстэтычныя патрэбы ці імкняцеся пашырыць сваё інфармацыйнае поле?

— Вучыцца трэба ўсё жыццё. Я гэта раблю. Гэта развівае мяне як асобу, узбагачае мае веды, дае падтрымку ў творчасці. Я і раней намагаўся быць на выставках, наведваць цікавыя спектаклі, канцэрты, а зараз для гэтага з'явілася больш часу. Да таго ж, кожнаму творцы трэба ведаць, што адбываецца ў замежжы, якія тэндэнцыі з'яўляюцца ў еўрапейскай ды сусветнай культуры. Шмат дапамагаюць мне ў гэтым фестывалі і конкурсы, дзе я бываю. А гэта і Японія, і Кітай, і Паўднёвая Карэя, і краіны Еўропы, не кажучы ўжо пра постсавецкую прастору. Конкурсы цікавыя яшчэ і тым, што на іх бачыш, як нараджаецца новая зорка, за якой ты і надалей будзеш сачыць.

— Што, на вашу думку, трэба, каб такая зорка нарадзілася — не толькі сярод артыстаў, але і сярод балетмайстраў? Зразумела, адорнасць, веды, але, магчыма, і нейкія чалавечыя якасці? Хтосьці лічыць, што нават — уменне ісці да мэты, не грэбучы нічым...

— Пастаноўшчыку трэба любіць артыстаў, разумець іх, умець супрацоўнічаць з імі, але і працягваць характар. Харэограф павінен быць чалавекам, які ведае, чаго ён хоча. Думаю, мае выхаванцы мусяць быць больш рашучымі, чым я: я многага не зрабіў, што хацеў. Галоўнае — трэба ўвесь час ставіць ды ставіць, пачынаючы са студэнцкіх гадоў. Калі я

вучыўся, я ставіў для каго заўгодна, нават для мюзік-хола, і мой педагог Ігар Бельскі ў гэтым толькі заахочваў. Цяперашняя ж моладзь мае менш такіх магчымасцей, бо нават у драматычных спектаклях часам з-за недахопу сродкаў эканомяць на харэографію. Але і сапраўды, тэатраў у свеце многа, а творчых лідараў — мала...

— У 1970-я вы зрабілі сапраўдную рэвалюцыю: замест уніфікаванага "савецкага" тэатра, дзе ёсць аднолькавыя ва ўсіх набор класікі і нейкая харэадрама на нацыянальную тэму, прапанавалі тэатр "аўтарскі", з рэпертуарам, дзе нават класіка ідзе ў "сваёй" рэдакцыі...

— Я і сапраўды імкнуўся, каб пастаўленыя мной спектаклі былі здабыткам толькі нашага тэатра. І калі ўзніклі прапановы з іншых калектываў, я звычайна ад гэтага адмаўляўся, каб у нашым тэатры быў эксклюзіў. Сёння — іншая справа. Мае спектаклі запатрабаваны ва ўсім свеце, і я стаўлю іх там, куды мяне запрашаюць. У сакавіку, да прыкладу, вілью паеду ў Японію...

— Некаторы час таму вы ставілі там "Дон Кіхота", які адрозніваецца ад класічнага не толькі купюрамі, але і большай дынамікай, гумарам, больш развітой партыяй Гамаша і, вядома ж, новымі пастаўленымі вямі фрагментамі...

— Яго нават называлі жартам Гамаш-Кіхота. А зараз я буду ставіць у іх новае "Лебядзінае возера" — з асновай на класічную харэаграфію, але ў маёй рэдакцыі і з... трагічным фіналам. Так, як гэта было задумана Чайкоўскім, але ўсё роўна па-новаму...

Надзея БУНЦЭВІЧ

"Дзяды" з відэа

2 лістапада, аkurat у Дзень памяці продкаў, у Беларускім дзяржаўным тэатры лялек адбылася прэм'ера спектакля "Дзяды".

У аснову пастаноўкі рэжысёра Аляксандра Янушкевіча пакладзена паэма Адама Міцкевіча "Дзяды" ў перакладзе Сержа Мінькевіча.

У час падрыхтоўкі да спектакля творчая група на чале з рэжысёрам наведвала знакахва для Міцкевіча мясціны. Пад час паездкі быў адняты відэаматэрыял, які ўключылі ў відэаадабоду пастаноўкі.

"Дзяды" сёння — гэта парадаксальна-містычнае палатно. Прэм'ера адбылася ў рамках Творчай лабараторыі тэатраў лялек Беларусі, якая распачала сваю дзейнасць яшчэ раней — 26 кастрычніка.

Дадзены праект ладзіцца не ўпершыню. Пад час працы Творчай лабараторыі запланавана паказаць сем прэм'ерных пастановак усіх рэгіянальных тэатраў лялек Беларусі бягучага года.

Рашэнне аб узнаўленні праекта Творчай лабараторыі было прынята ўвесну Саветам дырэктараў тэатраў лялек Беларусі. Акцыя скіравана, натуральна, у першую чаргу на карысць гледачоў, якія змогуць убачыць новыя спектаклі. Але ж, зразумела, і тэатральныя крытыкі, прафесіяналы сферы атрымаюць унікальную магчымасць пазнаёміцца з навінкамі тэатральнага жыцця беларускіх тэатраў, адзначыць вартасці пастановак.

Фактар дыяспары

Шэраг праектаў, скіраваных на папулярнае беларускае культуры, днямі адбыўся за межамі нашай краіны.

У прыватнасці, прымеркаваная да юбілейных угодкаў Янкі Купалы, Якуба Коласа і Максіма Танка тэма беларускай мовы і культуры атрымала адлюстраванне ў ходзе Дзён літаратуры, што прайшлі ў Калінінградскай вобласці Расіі.

Цэнтральным мерапрыемствам свята стала арганізаваная Калінінградскім абласным гісторыка-мастацкім музеем пры ўдзеле Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы выстаўка, прысвечаная творчасці паэтаў Беларусі, Расіі і Літвы. Свята прыцягнула ўвагу нашых суайчыннікаў у Калінінградскай вобласці.

Варта адзначыць, што падтрымка беларускай дыяспары з боку нашай дзяржавы атрымала ў бягучым месяцы працяг. У прыватнасці, адбылася сустрэча кіраўніка Краснаярскага аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі Рыгора Зубкевіча з беларускай дыяспарай Краснаярскага краю. У сустрэчы, на якой абмяркоўваліся будучыя праекты ў сферы эканомікі і культуры, прыняў удзел старшыня грамадскага аб'яднання "Беларуская Нацыянальна-культурная аўтаномія Краснаярскага краю" Н.Александровіч, а таксама кіраўнікі дылерскіх структур прадпрыемстваў нашай краіны ды этнічныя беларусы.

Актыўная праца вядзецца і па падтрымцы ініцыятыў дыяспары ў Казахстане. Напрыканцы кастрычніка адбылася сустрэча супрацоўнікаў пасольства нашай краіны ў Казахстане з прадстаўнікамі дыяспары Карагандзінскай вобласці. У ходзе сустрэчы бакі абмяняліся думкамі па актуальных пытаннях дзейнасці беларускай дыяспары ды перспектывных напрамках супрацоўніцтва. У прыватнасці, абмяркоўвалася пытанне аб установах на тэрыторыі Спасакага мемарыяльнага комплексу ў Карагандзінскай вобласці памятнага знака беларусам — ахвярам сталінскіх рэпрэсій. Акрамя таго, Пасол адзначыў дзейнасць этнакультурнага аб'яднання "Спадчына" Карагандзінскай вобласці, якое сёлета адзначыла 10-годдзе.

А напярэдадні сустрэчы ў Нацыянальнай акадэмічнай бібліятэцы Казахстана прайшлі Дні беларускай кнігі, прысвечаныя 130-годдзю з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры. Адбылася цырымонія перадачы кнігі і электронных выданняў па гісторыі, эканоміцы, літаратуры і прыродзе Беларусі ад імя пасольства нашай краіны ў дар бібліятэцы.

закаханым, біблейскім персанажам, роднаму Віцебску з яго Пакроўскай вуліцай і бацькоўскім домам на Пескаваціку, кветкам ці проста беглым адлюстраваннем розных жыццёвых сітуацый, як у серыі накідаў да альбома "3 маіх запісных кніжак".

Так, Шагал шмат маляваў родныя, з дзяцінства дарагія мясціны Віцебска, з ягоным узорам драўляных, пахіснутых дамоў, нетаропкімі постацамі, што слізгаюць па пустынным дарозе, ахінутыя дабратворным небам у лёгкіх наўных аблоках...

Увогуле, лірычныя якасці Майстра не страцілі да канца свайго жыцця і асабліва цаніў гэтыя рэдкія свае пейзажныя і жанравыя "карцінкі" Віцебска, называючы іх дакументамі. Таму і мне асабліва блізкія гэтыя "дакументы", зробле-

"Скажы мне, Шагал..."

Сто работ геніяльнага віцябчаніна

"Беларуская культура з'яўляецца часткай сусветнай, у тым ліку дзякуючы творам Марка Шагала", — так 31 кастрычніка сказаў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка на адкрыцці выстаўкі "Марк Шагал: жыццё і каханне" ў Нацыянальным мастацкім музеі. І гэта сапраўды так. Доўгачаканая выстаўка з 89 твораў Шагала, прывезеная з іерусалімскага Музея Ізраіля, яшчэ раз пацвердзіла тую аксіому, што Марк Захаравіч належыць не толькі французскай ці якойсьці іншай замежнай культуры, але — і нашай, беларускай. Хаця сёння ў гэтым наўрад ці хто сумняваецца, у адрозненне ад скажам, доўгіх дзесяцігоддзяў савецкай эпохі.

ныя з прыроды, але ператвораныя ў шагалаўскае "візіянерства", у нейкую настальгічную фантазію, казку, "навелу" пра тое, што было і што больш ніколі не паўторыцца.

Ды і ілюстрацыі да кнігі "Басні" Лафонтэна, "Мёртвыя душы", "Першая сустрэча", "Палаючыя агні" — таксама пра каханне, пра любоў мастака да сваіх літаратурных герояў, якіх ён так любоўна рысуе. Я ўжо не кажу пра "Біб-

Выстаўка адкрылася менавіта зараз, у юбілейны год мастака, і гэта шчаслівая супала з паралельнай экспазіцыяй "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі", дзе прадстаўлены дзесяць твораў Шагала. Такім чынам, беларускі глядач зможа ўбачыць амаль сто яго работ!

Нагадаю, першая сустрэча землякоў з арыгінальнай творчасцю Майстра адбылася ў 1997 годзе, калі ягоныя ўнучкі Бэла і Мерэт Маер-Грабэ прапанавалі адзначыць Дзень нараджэння дзеда на яго радзіме — у Беларусі. З таго часу — да 2005-га — гэта сталася традыцыяй: прайшло некалькі выставак у Мінску ды Віцебску, у асноўным — акварэль, гуаш, эстампы.

А зараз мы, упершыню пасля 1920-х, пазнаёмліся і з алейным жывапісам Шагала (карціны "Закаханыя", "Яўрэй, які моліцца", "Сінагога ў Садэфе"), і на выстаўцы "Мастакі Парыжскай школы..." — таксама палатно пад назвай "Закаханыя".

Дык вось, пра каханне. Гэта сапраўды на ўсё жыццё — улюбёная тэма Шагала. Хаця слова "тэма" тут неяк не гучыць. Хутчэй, каханне Шагала — "вобраз" душы мастака, які дадзены яму Богам, самай прыродай, продкамі, першай яго любай — Бэлай. І такое "каханне" прайшло праз усю творчую біяграфію майстра: ад 1912-га да апошняга перыяду яго жыцця. І на выстаўцы мы ўсё гэта бачым. Ёсць тут цудоўны віцебскі

перыяд ("Галовы трох мужчын", "Чараўнік"), партрэт літаратурнага крытыка Ісідара Эльяшавы з уласнаручным дарчым аўтографам Шагала на рускай мове, зноў жа, акварэльна-гуашавая "Прагулка" ("цытата" да знакамітай карціны) ды ілюстрацыі да аўтабіяграфічнай кнігі "Маё жыццё", зробленыя ў 1923 г., адразу пасля ад'езду Шагала за мяжу, якія датычацца "віцебскіх" гадоў, — таксама пра любоў да роднай зямлі і яе людзей.

Дарэчы, аркуш "Анёл, які падае" (1924 г.) захоўвае на сабе сапраўдны адбітак пальца мастака: ён выпадкова дакрануўся да яшчэ свежай акварэльна-гуашавай паверхні... Так і засталася: ці ж не цікава?

Так, любоў, каханне — вечная творчая радасць Шагала. І гэта сапраўды прасочваецца амаль ва ўсіх работах экспазіцыі, незалежна ад таго, чаму і каму яны прысвячаюцца:

лію". У экспазіцыі прадстаўлена на гэтую "тэму" звыш дзесяці твораў. А малюнак тушшу і бяліламі "Магіла Рахілі" Шагал асабіста падарыў Музею Ізраіля. Дарэчы, амаль усе асабістыя шагалаўскія творы з'яўляюцца падарункамі яго дачкі Іды і прыватных асоб з краін Еўропы, ЗША, Ізраіля.

Луі Арагон аднойчы напісаў верх: "Скажы мне, Шагал, / *Всё кругом — не живопись ли, / Обманывающая нас? / Скажы мне, Шагал, что за / Станный язык у картины / — она говорит, а сама немота...*"

Вось такую выстаўку, што гаворыць пра Жыццё і Каханне Марка Шагала, сёння прымае наш Нацыянальны мастацкі.

Барыс КРЭПАК
На здымках: работа М.Шагала "Закаханыя", выкарыстаная ў афішы да выстаўкі; экспазіцыя — у аб'ектыве. Фота аўтара

Варыянты сутнасці

Юбілейным угодкам Янкі Купалы і Якуба Коласа прысвечана выстаўка твораў народнага мастака Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі краіны Васіля Шаранговіча. Яна мае назву "Песняры роднай зямлі".

В.Шаранговіч. Адна з невыдадзеных ілюстрацый да твора Якуба Коласа.

Да спадчыны нашых Песняроў мастак звяртаўся яшчэ ў студэнцкія гады, і асэнсоўвае яе на працягу ўсяго творчага шляху, аж да сённяшняга дня. Экспазіцыю складаюць кніжныя ілюстрацыі ды станковыя аркушы паводле твораў Купалы і Коласа. Выстаўка скіравана найперш на тых аматараў мастацтва, каму цікава сачыць за стылёвай і ментальнай эвалюцыяй мастакоў, чые імёны на слыху, а творы — навідавоку. Васіль Шаранговіч — якраз такі майстар. У розныя гады ён звяртаўся да адных і тых жа паэтычных вобразаў, але кожным разам па-новаму. Я нават сказаў бы, што рэтраспектыва ягонага ўспрымання спадчыны Коласа і Купалы дае ўяўленне пра тое, як цягам апошніх сарака гадоў змянялася стаўленне да Песняроў у беларускім грамадстве: напачатку была засяроджанасць на этнаграфічных матывах ды сацыяльным змесце, потым — захапленне рамантычнымі вобразамі, і нарэшце — усведамленне пазачасовай і наднацыянальнай сутнасці творчасці класікаў.

Раннія работы Шаранговіча па матывах твораў Купалы і Коласа выкананы ў даволі брутальнай тэхніцы лінарыту, дзе ёсць толькі чорнае і белае. Потым ён адным з першых у Беларусі стаў майстрам багатай адценнямі каляровай літаграфіі. А ілюстрацыі да Коласавай "Новай зямлі", якія ўжо лічацца класічнымі, — выпанчаныя акварэлі. Гэтыя добра вядомыя бібліяфілам творы можна пабачыць на выстаўцы.

Мне ж цікавейшымі падаліся работы іншага кшталту — эскізы і варыянты ілюстрацый, якія не

вядомыя шырокай грамадзе. Гэта частка той "творчай кухні", куды мастак чужых звычайна не пускае. Тут Васіль Пятровіч дэманструе нязвычайную для тых, хто яго ведае выключна па знакавых творах, экспрэсіўнасць ды разняволенасць. Шырокі мазок, імклівы штрэх, адсутнасць дробных дэталей — усё працуе не на аповед, а на ўражанне, што для Васіля Шаранговіча — рэч нечаканая. Можна нават пашкадаваць, што гэтыя работы не трапілі ў трыраж, не сталі аздобаю кніг. Аднак тая акалічнасць, што мастак вырашыў пазнаёміць з дадзенымі творамі публіку, можа сведчыць пра яго намер нешта змяніць у сваёй творчай манеры.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Выстаўка пад назвай "Пастулат" працуе на дзвюх пляцоўках у цэнтры сталіцы: у мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" і ў Музеі гісторыі горада Мінска. Да гэтага праекта спрычыніліся Міністэрства культуры нашай краіны, Беларуская канфедэрацыя творчых саюзаў, Беларускі саюз дызайнераў і дзве ВНУ: Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў і Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў.

"Пастулат": крэсла ў інтэр'еры жыцця

еца аб прасторы Палаца мастацтва... Праўда, адзначае ён, для той плошчы спатрэбіцца іншы экспазіцыйны код. Затое будзе дзве разгарнуцца.

У Музеі гісторыі горада Мінска наведвальнікі пабачаць гістарычную частку выстаўкі — крэслы з музеяў. Нека-

торыя з іх належалі вядомым асобам: Кандрату Крапіве, Васілю Вітку, Кузьму Чорнаму.

Праект мае на мэце спрыяць параўменнаму творцаў і вытворцаў, выпрацаваць новыя эстэтычныя стандарты для нашага побыту. Ужо тое, што сярод спонсараў "Пастулата" — вядомыя прадпрыемствы, салоны ды кампаніі, можна трактаваць як поспех, як добры задзел на будучыню. Што ж да гледача, дык у яго прагляд выстаўкі спараджае жаданне нешта змяніць у інтэр'еры свайго жылля.

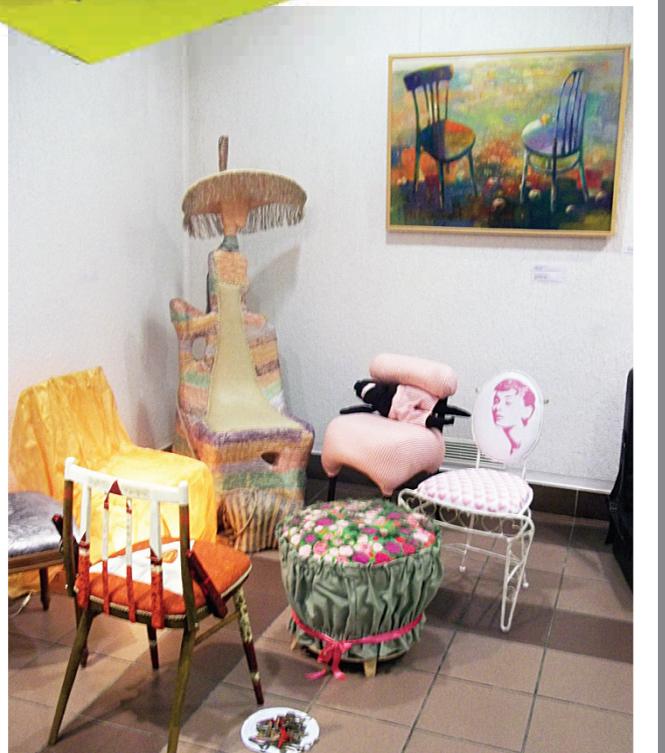
П.В.

На здымках: экспанаты выстаўкі.

"Пастулат" прысвечаны крэслу як утылітарнай рэчы, якая мусіць уасабляць зручнасць ды ўтульнасць, і адначасова арт-аб'екту — гэткай пластычнай фантазіі на тэму мэблі. Экспазіцыя ва "Універсітэце культуры" складаецца з больш як ста творчых работ, што належачы прыблізна такой жа колькасці аўтараў. Сярод удзельнікаў — такія асобы, як Сяргей Грыневіч, Уладзімір Цэслер, Канстанцін Вашчанка, Руслан Найдзін, Віктар Мінко ды іншыя, чые імёны на слыху ў прафесійным асяродку. Крэслы як аб'екты дапоўнены жывапіснымі "партрэтамі" мэблі — з чалавекам альбо без яго.

Экспазіцыя атрымалася надзвычай густоўная, дынамічная і сумаштабная прасторы галерэі. Старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрый Сурскі ўпэўнены, што праект "Пастулат" будзе мець развіццё і з часам атрымае міжнародны статус. Тады мастацкая галерэя стане для "Пастулата" зацэснай. Сурскі з гэтай нагоды задумва-

Андрэй ЗВЯГІНЦАЎ, старшыня міжнароднага журы асноўнага конкурсу ігравога кіно "Лістапада", рэжысёр, кінасцэнарыст, прызёр Венецыянскага і Канскага кінафестывалю (Расія)

Ін'екцыя натхнення

— Андрэй, несумненнай удачай "Лістапада" з'яўляецца ваша згода ўзначаліць міжнароднае журы кінематаграфістаў асноўнага конкурсу ігравога кіно. Вядома, што вы ўпершыню будзеце выступаць у гэтай ролі. Ці адразу вы далі згоду на прапанову дырэкцыі? Якія чаканні звязаны ў вас з мінскім кінафорумам?

— Чаканні, па завядзёнцы, усё тая ж: сустрэча з талентам — як мінімум, і з буйнымі творамі кінематаграфічнага мастацтва — гэта як максімум. Такого кіно ў свеце, на жаль, робіцца не так шмат, як усім нам хацелася б, але калі цуд адбываецца, то, пагадзіцеся, напаяняецца вялікай радасцю ад гэтай сустрэчы з прыгожым. Вось чаго я чакаю — атрымаць ін'екцыю радасці і натхнення для ўласнай творчасці.

Перамовы аб маім удзеле ў "Лістападзе" распачаліся яшчэ вясной гэтага года, і, паколькі ў мяне не было на той момант аніякіх абавязкаў на восень, я хутка даў згоду. Троху пазней атрымалася так, што мы, на шчасце, запустіліся з новым фільмам, але абяцанне фестывалю было ўжо дадзена. Такім чынам, мне давалося ўпісаць у свой рабочы графік паездку ў Мінск. Не шкадую аб тым, што зрабіў паўзу ў працы: для ўласнага творчага працэсу вельмі карысна змяніць абстаноўку ці нават ракурсы погляду, што лёгка атрымліваецца на мерапрыемствах такога кшталту.

— Якія вашы крытэрыі таленавітага кіно?

— На маю думку, аніякіх крытэрыяў не існуе — сэрца беспамылкова вызначае, таленаві-

та гэта або не. І няма сэнсу, як мне падаецца, разважаць на гэтыя тэмы. Тым больш, што, як вядома, колькі людзей, столькі меркаванняў. У кожнага сэрца б'ецца ў сваім уласным рытме. Я неаднойчы сутыкаўся з дыяметральна супрацьлеглымі меркаваннямі пра адзін і той жа прадмет людзей, якім аднолькава давяраю. І як тут быць? Магчыма, толькі час расставіць усё на свае месцы, бо існуюць жа ў гэтым свеце бясспрэчныя шэдэўры, якія атрымалі прызнанне многіх і якіх не кранае карозія часу.

Хоць і тут здараюцца казусы. Памятаеце гісторыю з Фанінай Ранейскай, калі, стоячы ў музеі насупраць "Джаконды", яна пачула ціхі каментарый наведвальніка: "Ну і што тут такога асаблівага? На мяне асабіста яна не зрабіла аніякага ўражання". Ранейская скарысталася нагодай зрабіць дасціпную заўвагу. Праз невялікую паўзу яна ціха, але так, каб чулі ўсе,

Пасябраваць з журы... Не будзе памылкай сказаць, што пра гэта марыць амаль кожны ўдзельнік фестывалю. Прызнацца, пазнаёміцца бліжэй з гэтай прадстаўнічай і прызнанай у свеце кіно публікай паспрабавала і "К". Напярэдадні "Лістапада" мы звязаліся са старшынямі журы, задаўшы шэраг нескладаных пытанняў, і — што надзвычай прыемна! — нягледзячы на надзвычайную занятасць кінематаграфістаў, атрымалі адказы на іх.

— "Алена" стала крыху нечаканай карцінай для вашага глядача, да каго далучаю і сябе, — у тым сэнсе, што мы ўбачылі кіно сацыяльнае, вострае, зладзённае, якое адрозніваецца ад вашых папярэдніх фільмаў. Ці значыць гэта, што "Алена" стала ў чымсьці паваротнай стужкай у вашай творчасці?

— Не думаю, што пакрыўлю душой, калі скажу, што кожная мая карціна з'яўляецца для мяне паваротнай. Фільм "Алена" — гэта гісторыя, распаведзеная на сучасным матэрыяле, на сённяшняй фактуры, і не больш за тое. Дакладна такая ж гісторыя магла здарыцца дзе заўгодна і ў які заўгодна гістарычны час — сэнс яе застаўся б тым самым. Проста, кінутая ў рэаліі нашых дзён, яна для многіх набыла дадатковую актуальнасць, або, як вы кажаце, зладзённасць. Шкада, што гэты ж глядач у гісторыях "Вяртанне" або "Выгнанне" не бачыць гэткай жа дакладнай вастрыні ды сучаснасці. Няўжо толькі з-за размытасці меж аў часу і прасторы яны не падаюцца яму такімі? Бо так лёгка разгледзець за гэтымі ўмоўнымі рысамі гісторыі, якія заўжды будуць актуальныя ды зладзённыя... Што можа быць больш сучасным, чым вечныя сюжэты ды перыпетыі душэўных драм чалавека?..

— Цікава даведацца, ад чаго адцягвае вашу ўвагу "Лістапад"?

— Яшчэ ад аднаго гэткага ж вечнага сюжэта (*усміхаецца*). У сярэдзіне ліпеня мы запусціліся ў падрыхтоўчы перыяд, і на сённяшні дзень ужо адшукалі цудоўную натуру для здымак. Да сярэдзіны — канца лістапада скончым, спадзяюся, напісанне першага драфта сцэнарыя. А далей — праца над рэжысёрскім і пошукі акцёраў. Гэта будзе сучасная правінцыйная драма пад рабочай назвай "Левіяфан". Вось, уласна, і ўсё, што пакуль магу сказаць пра гэта...

На здымку: Андрэй Звягінцаў у атачэнні журналістаў пад час мінулага "Лістапада".

Галіна АДАМОВІЧ, старшыня міжнароднага журы конкурсу дакументальнага кіно, рэжысёр, пераможца шматлікіх кінафорумаў (Беларусь)

— Якія чаканні звязаны ў вас з "Лістападам"? Вельмі цікава даведацца ваша меркаванне пра мінскі кінафорум, яго праграму. Стужкі якіх рэжысёраў асабліва чакаеце?

— Фестываль — гэта заўжды свята, тым больш — добры фестываль, да якіх я ўжо колькі гадоў смела далучаю "Лістапад". Чакаю сустрэч з калегамі-сябрамі з розных краін, чакаю новых незвычайных карцін. Прызнацца, усе праграмы для мяне — надзвычай цікавыя.

— Якая роля вам імпануе больш: старшыні журы або ўсё ж такі ўдзельніка кінафоруму?

— Не трэба хітраваць: быць старшынёй журы — ганарова. Мне вельмі даспадобы мая "роля" на "Лістападзе-2012". Але, з іншага боку, кінафорум паказвае,

"Маладосць на маршы" да... прадзюсараў

Крысцін К. Уокер, старшыня міжнароднага журы кінематаграфістаў конкурсу "Маладосць на маршы", прадзюсар (ЗША)

— Як вы даведліся пра Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад"? Што прывабіла вас у гэтым форуме ды прымусіла ляцець праз акіяны, каб ўзначаліць журы яго маладзёжнага конкурсу?

— З праграмным дырэктарам фестывалю Ігарам Сукманавым мы пазнаёміліся ў Злучаных Штатах, куды ён прыехаў у складзе міжнароднай групы кінематаграфістаў. Агульная тэма для размоў у нас з'явілася адразу: Ігар аказаўся вялікім прыхільнікам стужкі Бэлы Тара "Турынскі конь", да якой я маю пэўнае дачыненне. Яе паказ адбыўся на леташнім "Лістападзе", і, натуральна, мне было прыемна даведацца, што мінскі глядач прыняў гэты даволі складаны фільм надзвычай прыязна.

Таму калі праз колькі месяцаў Ігар запрасіў мяне да ўдзелу ў фестывальным журы, я без ваганняў пагадзілася, палічыўшы за гонар

магчымаць наведаць Беларусь і непасрэдна фестываль "Лістапад". Яшчэ большым гонарам для мяне стала прапанова ўзначаліць журы конкурсу "новых кінематаграфістаў". Мне шмат разоў даводзілася выступаць прадзюсарам фільмаў маладых рэжысёраў, робячы свой унёсак у важную справу "прасоўвання" новых імёнаў на вялікі экран. І вось з'явілася яшчэ адна цудоўная магчымаць спрычыніцца да гэтага працэсу — цяпер ужо ў ролі старшыні журы конкурсу "Маладосць на маршы". Спадзяюся на прыемныя адкрыцці ды яркія індывідуальнасці, чый даробак варты ўвагі міжнароднай аўдыторыі.

— Звычайнае пытанне для старшыні журы: якога кшталту фільмы вы любіце? Без сумневу, гэтыя ўпадабанні ўплываюць і на крытэрыі ацэнкі...

— Гэта складанае пытанне, бо я люблю так шмат розных стужак... Чацвёрка маіх фаварытаў — гэта

"У джазе толькі дзяўчаты, або Некаторыя любяць пагарачэй" Білі Уайльдэра, "Сем самураяў" Акіры Курасавы, "Шукальнікі" Джона Форда ды "Попел і алмаз" Анджэя Вайды. Гэтыя фільмы даюць праўдзе глыбокае і вычарпальнае разуменне крытэрыяў добрай стужкі: дасканаласць даследавання і ўвасабленне характараў, высокі ўзровень мастацкага аздаблення, здымачнай кампазіцыі, працы са

святлом, гукавага аздаблення, музыкі і, вядома ж, акцёрскай ігры. Маладыя рэжысёры, якія замахваюцца на такі маштаб, выклікаюць у мяне шчырае захапленне.

— Вы назвалі толькі класічныя фільмы, і гэта наводзіць на пэўную думку...

— Што вы! Сёння таксама багата выбітных індывідуальнасцей, якія пашыраюць межы звыкллага кінааратыву і рознымі спосабамі дасягаюць аднолькава ўражальных вынікаў. Згадаю і смелую дзёрзкасць "Голаду" Стыва МакКуіна, і правакацыйнае хараства стужкі "Я бачыў д'ябла" Кім Чжы Уна, і забытыя пазл "Разводу" Асгара Фархадзі. Дадзеныя карціны аб'ядноўвае тое, што ўсе яны адлюстроўваюць свет як бы ў іншым ракурсе, адкрываючы гэтае новае бачанне і для нас. На маю думку, найлепшыя фільмы — гэта тыя, што пашыраюць межы кінематаграфістаў, звяртаючыся, у той самы час, да ўніверсальных тэм.

Што да крытэрыяў... У якасці члена журы я буду ацэньваць усе конкурсныя стужкі паводле тых самых высокіх стандартаў, якія ўсталявалі згаданыя вышэй рэжысёры. Зрэшты,

паколькі я таксама непасрэдна працую ў кінавытворчасці, дык цудоўна разумею, наколькі складана бывае дасягнуць належных вынікаў, асабліва калі ты маеш абмежаваныя рэсурсы. І таму ў ліку іншых крытэрыяў адзначыла б таксама ўнікальнасць бачання і тое, наколькі крэатыўным быў рэжысёр у сваім падыходзе да матэрыялу. Заўсёды ўхваляю пэўную рызык: адважнасць для мяне нават больш важная, чым дасканаласць выканання.

Урэшце, сярод крытэрыяў для мяне важная таксама і сапраўднасць. Пытанне, якое я задаю сама сабе ды тым кінематаграфістам, з якімі я супрацоўнічаю: ці "купіць" гэта аўдыторыя? Ці прыме глядач той свет, які ты стварыў? Рэжысёры робяць свае творы для пэўнай аўдыторыі, і мы павінны браць пад увагу непазбежную ў такім выпадку адказнасць...

— Вы з'яўляецеся старшынёй кінакампаніі "New Globe" і адным з заснавальнікаў кампаніі "Werc Werk Works", якая дапамагае незалежным рэжысёрам. Ці складана ў наш час запаліць новую зорку кінематаграфістаў?

няхай і па-за конкурсам, мой новы фільм, ладзіць нацыянальную прэм'еру. Гэта — прыгожа!

— **Тады традыцыйнае пытанне для старшыні журы: якія вашы крытэрыі таленавітага дакументальнага кіно?**

— Талент тым і цудоўны, што ў яго няма крытэрыяў ды правілаў. Растлумачыць талент цяжка, калі ўвогуле магчыма. Але затое адсутнасць яго заўжды відавочная...

— **У рамках Мінскага кінафоруму, як вы ўжо адзначылі, адбудзецца прэм'ера вашай**

ам з ёю шмат канцэртаў (а мы здымалі канцэрты гурта "Сярэбранае вяселле" ў Мінску, Брэсце, Адэсе, Санкт-Пецярбургу, дома ў клоўна Вячаслава Палуціна пад Парыжам), я думаю, што яна — геній. Так бывае. Бенька — паэт, кампазітар, актрыса і рэжысёр. Незвычайная, цудоўная і вельмі прафесійная! Я вельмі рада, што мы знялі пра яе кіно, бо стужка дзякуючы Швеце атрымалася радасная. Такі, ведаеце, фільм шчасця, які можна глядзець, перамотваць назад, скапіраваць, падарыць сябру...

Крытэрыі фільма шчасця

новай карціны "Незвычайная Бенька". Вядома, што вы вельмі скрупулёзна ставіцеся да выбару герояў сваіх карцін...

— Аднойчы я трапіла на канцэрт Светы. Гэта было вельмі прафесійна, яскрава, але ў мяне было адчуванне, што нешта падобнае я ўжо бачыла. Мінула гадоў пяць. Многае змянілася. Света нарадзіла яшчэ адну дачку, напісала новыя песні. І калі мы распачылі працу над фільмам, я ўсё ж такі па-сапраўднаму не разумела, з кім маю справу. Сёння, скончыўшы стужку пра яе, прайшоўшы раз-

— **На ваш погляд, чым сёння прываблівае глядача дакументальнае кіно?**

— Сёння, зрэшты, як і заўжды, такая колькасць сумных фільмаў! І глядач сёння, зрэшты, як і ўчора, такі розны! І разважаць пра тое, што прываблівае кагосьці, я не стала б. Але ў мяне ёсць вера, што добрае і сапраўднае кіно абавязкова знойдзе свайго глядача...

Нагадаем, на мінулым фестывалі фільм Галіны Адамовіч "Інакія" атрымаў спецыяльны прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За гуманізм і духоўнасць у кіно".

— Думаю, у Амерыцы гэта куды складаней, чым за яе межамі. Для таго, каб займаць хоць які бюджэт для сваіх п'янак, амерыканскія незалежныя рэжысёры мусяць дзейнічаць паводле тых самых схем, што і іхнія калегі з Галівуда. Вядома, большасць фінансавых кампаній разумее: укладанне сродкаў у стужкі з удзелам суперзорак альбо ў жанравыя фільмы — гэта куды больш гарантаваны спосаб вяртання іх інвестыцый, такія праекты маюць нашмат больш шанцаў прыцягнуць шырокую аўдыторыю ды атрымаць добрыя зборы. Натуральна, падобныя фактары надта абмяжоўваюць маладых рэжысёраў. Нам у "Werc Werk Works" ужо не прывычайвацца ісці на фінансавую рызыку, але нават мы куды з большай ахвотай бяромся за фільмы, у цэтрах якіх пазначаны гучныя імёны.

У той самы час, у многіх еўрапейскіх краінах існуе куды больш разгалінаваная схема дзяржаўнай падтрымкі кінавытворчасці. Ды і крытэрыі ацэнкі факсіруюцца ў большай ступені менавіта на мастацкіх ды культурных вартасцях стужкі, а не на яе камерцыйнай перспектыве. На маю думку, такія варункі ствараюць больш умоў для прадзюсарскай рызыкі ў незалежным кіно і, адпаведна, для развіц-

ця кар'еры маладых рэжысёраў. Прыкладам фільм "Factotum" рэжысёра Бента Хамера, прадзюсарам якога я з'яўлялася, у значнай ступені быў прафінансаваны Урадам Нарвегіі — і гэта прытым, што мы здымалі яго выключна ў Злучаных Штатах! Так, гэта быў незвычайны выпадак, але ён красамоўна выяўляе памкненне гэтай краіны падтрымліваць кінематаграфістаў, каму ўласціва адметная скандынаўская пачуццёвасць.

Адной з амерыканскіх выбітных стужак апошняга часу стаў фільм "Звяры Дзікага Поўдня" рэжысёра Бэна Зайтліна, які атрымаў Гран-пры журы на фестывалі "Sundance" і прыз ФІПРЭСІ ў Канах. Гэты спакойны чароўны фільм з'явіўся на свет дзякуючы супольнай падтрымцы неймавернай колькасці грантадаўцаў і кінаарганізацый. Спалучыць іх у адным праекце — гэта вельмі складаная праца. Але, у той самы час, яна спараджае выбітныя мастацкія вынікі!

— **Ці жадаеце пазнаёміцца з маладым беларускім кіно?**

— Безумоўна! Спдзяюся, што гэтае знаёмства будзе прыемным!..

Гутаркі са старшынямі журы падрыхтавалі Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Ілья СВІРЫН і Юрый ІВАНОЎ (фота)

Усё змяшалася ў іерархіі жанраў. У той час як нават салісты філармоніі імкнуцца да тэатралізаваных канцэртаў, дзе асобныя нумары з'яднаны скразной лінійнай развіццям, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы прыйшоў да "Местачковага кабарэ" (рэжысёр — Мікалай Пінігін), дзе асобныя сюжетныя лініі ператвараюцца ў гала-канцэртны вінегрэт, прыпраўлены юрэйскім гумарам. Можа, і сапраўды сімвалічна, што прэм'ера спектакля (так і хочацца сказаць: канцэрта) прыпала на Хэлаўін, калі мы ўсміхаемся маскам "пярэвратням"?

Не, нічога "жудаснага", каб напухала нас "да смерці", у спектаклі няма і быць не можа. Бо ўжо сам жанр кабарэ скіраваны на забавляльнасць, песні, танцы, лёгкі гумар, нязмушанае баўленне часу — усё тое, што разам з келіхам добрага віна павінна ўпрыгожыць вечарыну мясцовай элітнай публікі. Кабарэ, хаця і перакладаецца ўсяго толькі як "карчомка", нарадзіла і аднайменны жанр. Бо, у адрозненне ад іншых піцейна-ежавых устаноў, разлік там рабіўся не на смажанага кабана, ды пад гарэлку, што ліецца ракой, а менавіта на "культурную праграму", якая сама па сабе можа быць цікавай для наведвальнікаў. У Германіі ўвогуле праз кабарэ, назва якога перакладалася як "Малаяўнічы (стракаты) тэатр", збіраліся выходзіць ледзь не "звышчалавека".

Купалаўскі тэатр, падобна на тое, ніякіх такіх "звышзадач" не ставіў. І правільна! Колькі можна выходзіць? Тым больш, што "новы чалавек" (чытай: глядач) у нас ужо з'явіўся. Ён ідзе ў тэатр не столькі думаць і перажываць,

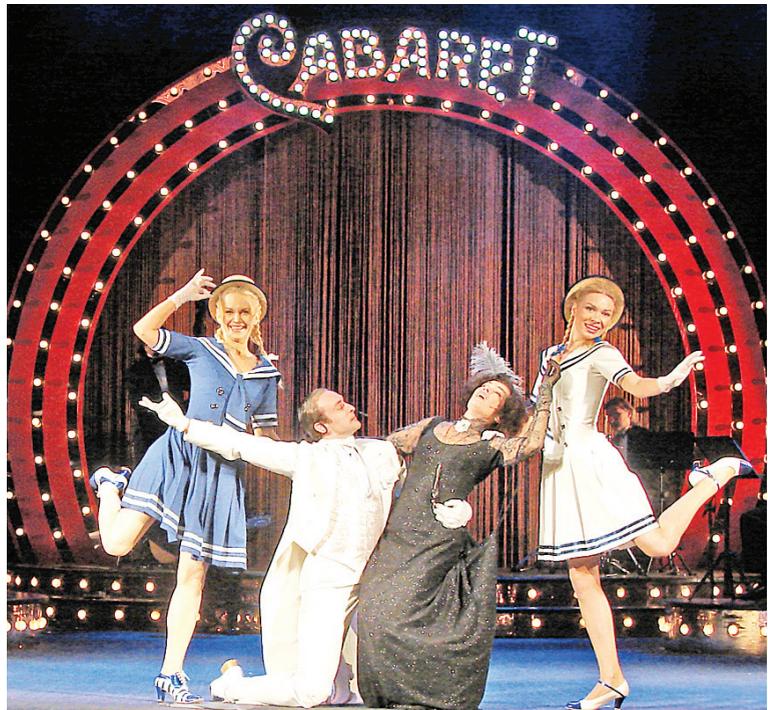
"Sounduk", акурат заўтра дае з ім сольнік у Маладзёжным тэатры эстрады, дзе прэзентуе новы альбом "Том II". Ну а такой сапраўднай "прымадонне", як Зоя Белавосцік, якая тут працягвае раскрываць яшчэ і яркі камедыйны дар, "скарылася" нават да немагчымасці Фігара з оперы Расіні "Севільскі цырульнік". Вядома, кавачка была адаптавана да яе голасу і ішла ў больш запаволеным тэмпе, каб было добра чуваць перайначаныя словы, з якімі жонка, вымушаная рабіць сто спраў адначасова, звяртаецца да мужа, здатнага хіба "закрыцца" ад яе газетай (чым не нумар для "капусніка"?). А ёсць яшчэ шмонцы — тэатралізаваныя юрэйскія анекдоты, дзе "дуэціруюць" народныя артысты Беларусі Віктар Манаеў і Сяргей Журавель.

Праўда, некаторыя нумары, балануючы на мяжы добрага густу, усё ж патрабуюць большай вытанчанасці, "гра-

Скарэнне кабарэ

колькі — адпачыць пасля працоўных будняў. І ў гэтым сэнсе новая пастаноўка — акурат для яго. Тым не менш, яна выходзіць такі нацыянальную свядомасць, бо кабарэ ў нас не абы-якое, а — "местачковае", якое магло б (цытую прэз-рэліз) "...насамрэч існаваць у Слоніме, Баранавічах, Гарадні ці іншых гарадах і мястэчках Заходняй Беларусі дзе-небудзь у 1930-я гады...". Восць і змяшаны ў ім тры мовы: беларуская, польская, ідыш. А гэта значыць, што прэм'ера мае таксама асветніцкі характар — тым больш, вядучы Аляксандр Казела дасціпна тлумачыць усе незнаёмыя шырокай публіцы тэрміны.

У аснову музычнага матэрыялу легла творчасць Мар'яна Хемара — юрэй родам з Львова, які ва ўзросце 24-х гадоў пераехаў у Варшаву і стаў сапраўдным класікам польскай даваеннай песні. Яго шлягеры, адноўленыя польскімі музыказнаўцамі і выдадзеныя на кампакт-дыску, трапілі да купалаўцаў пасля пастаноўкі "Пінскай шляхты" ў Польшчы. Уладзімір Кур'ян, якога можна назваць класікам сучаснай беларускай музыкі, зрабіў надзвычай "смачныя", сакавітыя аранжыроўкі для інструментальнага ансамбля з шасці чалавек — са шляхетнымі "тупаннямі" і нават сольнай "прытанцоўкай" кантрабаса, не толькі з голасам, але і

са "свістам" ды іншымі спецэфектамі кларнета, па-майстэрску прыпраўленымі ўдарнымі.

Купалаўцы спраўляюцца з песнямі-танцамі (харэограф — Наталля Карчэўская) на "выдатна". Некаторых артыстаў так і хочацца назваць салістамі Музычнага тэатра, тым больш, што Юлія Шпілеўская заўсёды гэта пасляхова сумяшчала. А тая ж Ганна Хітрык, пасля гурта "Дзецідзяцей" склаўшы іншы —

цьвэзнасці" гумару і выканання. А гапоўнае — калі кабарэ перанесена на сцэну тэатра, дык патрэбна адно з двух: ці ў зале расставіць столікі, ці "атраўдзіць" прыкручаны да падлогі рады крэслаў. Другое, гўна, зрабіць прасцей. Можа, гэта адбудзецца ў наступным "нацыянальным кабарэ"? Была ж калісьці закладзеная яшчэ тэатрам Ігната Буйніцкага традыцыя "народных абрадаў на сцэне". Яе адбіткі можна заўважыць нават у спавунай купалаўскай "Паўлінцы", дзе ледзь не палову спектакля займае сямейная вечарына з песнямі-танцамі. Але ж як там усё гэта "ўкладзена" ў сюжэтнае развіццё!

Нумары кабарэ таксама хочацца "адцяніць". Ды не "ўключэннямі" родзенскага барда Віктара Шалкевіча! Іншастылёвыя, з апорай на цяперашні, хай сабе і беларускі, "шансон", яны зусім, прабачце, "з іншай оперы". Да месца прыйшліся б нейкія, хаця б пункцірныя, узаемаадносіны наведвальнікаў ці саміх артыстаў кабарэ. Тым больш, што і зараз тыя "хтосьці", бы "прывіды" тэатра абсурду з яго эстэтыкай няспраўджаных надзей (а сярод іх нават такі бліскучы акцёр, як Павел Харланчук), раз-пораз узнікаюць за столікамі на сцэне...

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА**

Он-лайн-канферэнцыя: бібліятэчная палітыка рэгіёнаў

Мы працягваем аналіз развіцця бібліятэчнай справы ў рэспубліцы. Сённяшняя он-лайн-канферэнцыя — чарговая спроба разабрацца ў тым, чаму жыхары краіны чытаюць без карысці для сябе, чаму кепска ведаем родную мову, робім памылкі не толькі ў сачыненнях, але і ў службовых паперах, абвестках, на шылдах і бігбордах, чаму ў Год кнігі мы яшчэ толькі вучымся шанаванню мовы... На дадзеныя ды іншыя, не менш надзённыя, пытанні гэтым разам адказваюць дырэктары цэнтралізаваных бібліятэчных сістэм з самых розных раёнаў Беларусі: Карэліцкага — Лілія АРЦЮХ, Бялыніцкага — Ірына КОННАВА, Жыткавіцкага — Людміла КРОНДА, Крупскага — Наталля КУПРЫЯНАВА, Драгічынскага — Наталля КАРАЛЮК, Ушацкага — Ларыса ГОЛУБ. Падбор субяседнікаў, як вы здагадаліся, — невыпадковы. ЦБС — своеасаблівы штаб, дзе распрацоўваюцца ды рэалізуюцца стратэгія і тактыка бібліятэчнага ўдасканалення ў межах кожнага раёна. Прынамсі, так яно павінна быць. А як справы ідуць насамрэч, пабачым з нашай сённяшняй гаворкі.

krupki:

— Фонды нашых бібліятэк папаўняюцца самымі рознымі выданнямі, але ў асноўным — дакументамі на папяровых носябітах.

zhytkavichy:

— А фонды нашай ЦБС даўно ўжо не адпавядаюць запытам карыстальнікаў. Да прыкладу, недастаткова галіновай і навучальнай літаратуры, мала кніг па сацыялогіі, статыстыцы, сельскай гаспадарцы. Нашы айчыныя выдавецтвы выпускаюць іх у абмежаванай колькасці... Адсутнічае сёлета і расійская падпіска. За дзевяць месяцаў бягучага года ЦБ было закуплена 4 440 кніг, большая частка — мастацкая літаратура.

adm:

— Становішча не надта суцэльнае... Пытанне да ўсіх: якія стасункі падтрымліваеце з нашымі выдавецтвамі?

karelichy:

— Аددзел камплектавання і апрацоўкі Карэліцкай цэнтральнай раённай бібліятэкі наўпрост кантактуе з "Мастацкай літаратурай", "Беларуссю", "Беларускай Энцыклапедыяй імя Пётруся Броўкі", "Літаратурай і мастацтвам", з выдавецтвам Беларускага Экзархату...

bialynichy:

— Супрацоўнічаем, да ўсяго, з "Народнай асветай", "Беларускай наукай", "Адукацыяй і выхаваннем", "Пачатковай школай", а таксама з кнігагандлёвымі арганізацыямі...

adm:

— Усё гэта цудоўна. Але, мяркуючы з зместу вашых фондаў, стасункі з выдавецтвамі не надта ўплываюць на павелічэнне выпуску той жа галіновай літаратуры, пра недахоп якой згадвалі раней?

zhytkavichy:

— У нас таксама існуе шчыльная сувязь з усімі дзяржаўнымі выдавецтвамі, дзе мы набываем сацыяльна значную літаратуру. А дзякуючы кантактам з прыватнымі мы маем магчымасць закупляць у асноўным мастацкую літаратуру расійскіх аўтараў, запатрабаваную ў нашых чытачоў... Так, мы ўдзельнічаем у афармленні заказаў планаў-выпуску літаратуры. Але існуе праблема з закупкай, зноў-такі, расійскіх выданняў. Часта сутыкаемся і з праблемай "незадаволеннага запыту". Бывае так, што фінансаванне прыходзіць, калі на рынку няма патрэбнай кнігі.

adm:

— Мы шчыра вітаем удзельнікаў нашай чарговай он-лайн-канферэнцыі! І адразу пачнём з "вузкіх месцаў" бібліятэчнай справы. Якія праблемы турбуюць найперш?

ushachy:

— Асноўныя праблемы развіцця бібліятэчнай справы, відаць, — аднолькавыя ва ўсёй рэспубліцы: недастатковае фінансаванне, адсутнасць у ЦБС статуса юрыдычнай асобы, састарэлая заканадаўчая і слабая матэрыяльна-тэхнічная база. Апошнія асабліва датычыцца памяшканняў бібліятэк Ушацкай ЦБС. Раённая бібліятэка знаходзіцца ў цесным, халодным будынку 1959 года. Не ва ўсіх бібліятэках аграгарадкоў зроблены рамонт, што ўжо казаць пра звычайныя сельскія бібліятэкі... У многіх з іх у зімовы час тэмпература апускаецца ніжэй за нулявую адзнаку...

karelichy:

— Надзвычай хвалюе слабая матэрыяльна-тэхнічная база нашых устаноў. Бібліятэкі патрабуюць рамонт, новага сучаснага абсталявання. Камп'ютарны парк ЦБС — 24 машыны. Быццам, нямала, аднак магутнасць далёка не ўсіх камп'ютараў адпавядае сучасным патрабаванням. Карацей, мадэрнізацыя тэхнікі — справа неадкладная...

bialynichy:

— А ў нас праблема з бібліятэчнымі будынкамі: амаль 40 працэнтаў ад агульнай колькасці устаноў маюць памяшканні плошчай да 50 квадратных метраў. Бібліятэкі пры гэтым не могуць паспяхова функцыянаваць: належным чынам захоўваць кніжны фонд, нармальна абслугоўваць карыстальнікаў, арганізоўваць цікавую культурна-масавую дзейнасць...

Не мае сталага прыстасаванага памяшкання Цэнтральная раённая бібліятэка. Будаўніцтва новай магчымае, відаць, толькі пры фінансавай падтрымцы рэспублікі. Патрэбна, як падаецца, дзяржаўнае мэтавае фінансаванне на будаўніцтва і рэканструкцыю бібліятэк.

dragichyn:

— Недастатковае фінансаванне адмоўна адбіваецца на тэхнічным абсталяванні бібліятэк, на якасці кніжнага фонду. У выніку зніжаецца чытацкая актыўнасць насельніцтва...

krupki:

— Патрэбна, як мне падаецца, удасканаленне сістэмы інфармацыйна-бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва. Інакш кажучы, я — за аптымізацыю сельскай бібліятэчнай справы.

adm:

— А што канкрэтна маеце на ўвазе?

krupki:

— Інтэграцыю сельскіх публічных і школьных бібліятэк, а таксама — стварэнне ўстаноў культуры змяшанага тыпу.

zhytkavichy:

— Сярод праблем не магу не назваць самую для нас балючую: маю на ўвазе якаснае папаўненне біблі-

ятэчных фондаў. Стрымліванне спісання цягам некалькіх гадоў прывяло да таго, што нашы бібліятэчныя фонды ў значнай ступені састарэлі.

adm:

— Што з фондамі ў іншых бібліятэках?

karelichy:

— У фондах бібліятэк шмат састарэлай літаратуры, таму што працэнт фондавага абнаўлення — нізкі. Станоўчая дынаміка іх папаўнення стала магчымай у выніку безумоўнага выканання даручэння Кіраўніка дзяржавы. Штогод на камплектаванне фондаў выдзяляецца звыш 15 працэнтаў ад бюджэтнага фінансавання на ўтрыманне бібліятэк. Набываем літаратуру для дзяцей, даччыныя, энцыклапедычныя, вучэбныя і мастацкія выдання.

bialynichy:

— Сёння сукупны фонд бібліятэчнага раёна — больш за 250 тысяч экзэмпляраў. За дзевяць месяцаў бягучага года на набыццё навінак выдаткавана звыш 17 працэнтаў грошай ад агульнага фінансавання ўстаноў, у выніку займелі больш за 12 тысяч экзэмпляраў новых кніг. Дарэчы, за набыццё сацыяльна значнай літаратуры летась мы былі адзначаны дыпламам Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь... Але ў фондзе яшчэ шмат дублетнай, састарэлай па змесце і зношанай матэрыяльнай літаратуры, якую мы не маем магчымасці спісаць цалкам...

dragichyn:

— Хацелася б мець больш вучэбнай, галіновай літаратуры. А таксама — перыядычных выданняў, што карыстаюцца чытацкім пытаннем...

ushachy:

— Кніжны фонд перанасычаны састарэлай галіновай літаратурай, якую нельга спісаць з-за невялікіх паступленняў новых выданняў, бо дазваляецца спісанне 0,01 працэнта ад паступлення. Гэтую лічбу даўно трэба перагледзець. Праводзіцца аптымізацыя сеткі, закрываюцца сельскія бібліятэкі, іх фонды звозяцца ў раённую ўстанову. Часткова яны разбіраюцца работнікамі іншых бібліятэк сеткі, але асноўная доля — дублетныя экзэмпляры — гадамі псуецца ў неацяпляльным падсобным памяшканні. Працэнт аднаўляльнасці кніжнага фонду нізкі — тры працэнты...

dragichyn:

— У гэты пералік мы маглі б дадаць і шэраг прыватных выдавецтваў.

ushachy:

— Хочацца адзначыць выдавецтва "Мастацкая літаратура", якое адрозніваецца ад іншых добра наладжанай работай, своечасовасцю дастайкі заказаў...

krupki:

— Непасрэдна ў выдавецтвах сёлета набыта 6 380 экзэмпляраў кніг, або 84 працэнты ад усяго паступлення. У рамках рэспубліканскай акцыі "Беларускую кнігу — у рэгіёны" прайшла сустрэча з калектывам "Беларусі", а на раённае свята кнігі "Халапеніцкі карагод" мы таксама запрасілі выдаўцоў. Натуральна, пад час гэтых акцый прэзентавалася і новая літаратура.

У пошуках

Кніганоша — яшчэ патрэба часу для аддаленых вёсак, а электронная кніга пакуль... выклікае ўсмішку

Увага!
Бібліятэчны
он-лайн

adm:

— Замежныя выдання — рэч добрая. Але ж і пра беларускія варта дбаць. А тэма стасункаў паміж бібліятэкамі ды выдавецтвамі, як паказвае наш он-лайн, заслугоўвае асобнага і выключна грунтоўнага аналізу з прыцягненнем усіх зацікаўленых бакоў... Якія бібліятэчныя праблемы мы яшчэ не закранулі ў нашай сённяшняй гаворцы?

bialynichy:

— Існуе вострая патрэба ў новых тыпавых штатах для ЦБС у сувязі з камп'ютарызацыяй, аўтаматызацыяй бібліятэчных працэсаў, стварэннем і падтрымкай сайтаў, аказаннем сэрвісных паслуг. А тэхнічнае абслугоўванне камп'ютарнай тэхнікі бібліятэк не пад сілу інжынеру-праграмісту, які працуе толькі на 0,5 стаўкі, што прадугледжана 4-й групай па аплаце працы...

adm:

— І ў чым, на ваш погляд, выйсце з сітуацыі? Пытанне — да ўсіх удзельнікаў канферэнцыі.

bialynichy:

— Выйсце — у стварэнні інфармацыйных аддзелаў (сектараў) з адпаведнымі спецыялістамі. Гэта, як падаецца, дазволіць узняць узровень бібліятэчнай работы.

ushachy:

— Заробленыя бібліятэкамі сродкі павінны заставацца ў распараджэнні ЦБС.

karelichy:

— Варта выдзяляць фінансавыя сродкі на развіццё матэрыяльна-тэхнічнай базы бібліятэк, пашырэнне пазабюджэтай дзейнасці. Неабходна распрацаваць нарматыўна-правую базу па нашай дзейнасці. І база гэтая павінна адпавядаць сучасным патрабаванням.

dragichyn:

— Трэба, каб узятую праблему больш глыбока вывучылі фінансавыя органы.

zhytkavichy:

— Дзяржаўная праграма "Культура Беларусі" скіроўвае нас на забеспячэнне вольнага і роўнага карыстання інфармацыйнымі рэсурсамі і бібліятэчным фондам. А для гэтага неабходна павялічыць паказчык фондавага абнаўлення да пяці працэнтаў у год. Значыць, патрэбна пазтагна павялічваць фінансаванне

ushachy:

— Для гэтага трэба лічыць работу бібліятэкара выключна патрэбнай і важнай для грамадства.

zhytkavichy:

— Цяпер вядзецца работа па аптымізацыі сеткі сельскіх бібліятэк. Я накіравала б эканомленыя сродкі на павышэнне заробку бібліятэкараў.

adm:

— Назавіце цікавы бібліятэчны праект (апрача кніжных выставак і сустрэч з пісьменнікамі).

karelichy:

— Аддзелам бібліятэчнага маркетынгу Карэліцкай цэнтральнай раённай бібліятэкі распрацаваны мэталы інфармацыйна-асветніцкія праграмы "Край Карэліцкі мой" (2010 — 2012), "Здаровы лад жыцця" (2011 — 2015), "Дзеці. Сям'я. Кніга" (2012 — 2014). ЦРБ займаецца арганізацыяй правядзення Краязнаўчых

народнай творчасці мясцовых жыхароў. Усё гэта "пераплятаецца" з мастацкім словам, кнігай, літаратурай...

zhytkavichy:

— Пад час сёлетняга бібліямарафону "Чытай-горад" працавалі чытальная зала пад адкрытым небам, газетна-часопісны кіёск. Правялі акцыю "А ты запісаўся ў бібліятэку?", конкурс "Лепшы чытач 2012 года". Не забыліся, натуральна, і на сельскага чытача, што жыве ў аддаленых вёсках...

adm:

— Кніганоша — ужо архаіка ці ўсё яшчэ патрэба дня?

zhytkavichy:

— У нашых бібліятэках нязменна вялікая ўвага надаецца абслугоўванню людзей сталага веку. Таму такая форма работы застаецца актуальнай і неабходнай.

ты. У сельскай мясцовасці кніганосы добра ведаюць густы сваіх чытачоў, дапамагаюць пажылым ды нямоглым людзям захоўваць сацыяльныя сувязі. І гэтая катэгорыя сялян проста выпала б з чытацкіх спісаў, каб не падтрымка кніганосаў.

krupki:

— Так, гэта яшчэ патрэба дня. У Крупскім раёне — 214 пажылых ды адзінокіх людзей. Да іх і ідуць кніганосы, навучэнцы школ, сацыяльныя работнікі...

ushachy:

— Кніганоса — гэта патрэба, бо ў нас няма аўтабібліятэкі.

adm:

— Ці шмат скаргаў на дзейнасць бібліюсаў? Пытанне, натуральна, — да тых, у каго гэтыя бібліюсы ёсць.

karelichy:

— Аўтабібліятэка абслугоўвае дзевятнаццаць вёсак па чатырох мар-

adm:

— І апошняе пытанне: у чым бліжэйшая перспектыва вашага развіцця?

karelichy:

— У прыцягненні інвестыцый ды развіцці праектнай дзейнасці, у павышэнні кваліфікацыі спецыялістаў.

bialynichy:

— Мяркуем так удасканаліць сістэму інфармацыйна-бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва, каб кожны чытач мог скарыстацца службай электроннай дастаўкі дакументаў, "віртуальнай чытальнай залай" Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

dragichyn:

— Перспектыва — гэта стварэнне лакальнай сеткі, а таксама — аўтаматызаванае абслугоўванне чытачоў. Плануем завяршыць стварэнне банка да-

страчанага чытача

для набыцця інфармацыйных рэсурсаў. У нашай ЦБС сёлета запланавана спісаць 60 тысяч экзэмпляраў састарэлай і дублетнай літаратуры (уключаючы перыядычныя выданні). Гомельскі аблвыканкам выдаткаваў для гэтага 70 мільёнаў рублёў.

adm:

— Пры якіх умовах у вашых установах з'яўца электронныя кнігі?

karelichy:

— Іх паступленне плануецца толькі пасля набыцця сучаснага абсталявання і камп'ютарнай тэхнікі. Таму на сёння бібліятэкі камплектуюцца электроннымі дакументамі. Па стане на 1 студзеня 2012-га ў фондах налічвалася 456 іх адзінак. За дзевяць месяцаў бягучага года паступіла яшчэ больш за 200. Электроннымі дакументамі камплектуюцца тыя бібліятэкі, дзе арганізаваны інфармацыйна-адукацыйныя і мультымедыяныя цэнтры.

bialynichy:

— 3 пазамінулага года Бялыніцкая ЦБС самастойна камплектуецца са сродкаў раённага бюджэту. Адпаведны адзел набывае новыя выданні самых разнастайных тыпаў: кнігі, перыёдыку, альбомы, ноты, карты, а таксама дакументы на электронных носбітах. Электронным выданням надаём асаблівую ўвагу. Іх у нас ужо без малага тысяча экзэмпляраў.

dragichyn:

— Безумоўна, электронную кнігу ў нас можна будзе пабачыць толькі пры належным тэхнічным забеспячэнні бібліятэкі і пры дастатковым фінансаванні...

krupki:

— Сучасная бібліятэка павінна мець актуальны ўніверсальны фонд, у тым ліку і электронныя кнігі. Але час для іх набыцця, мяркую, яшчэ не надыйшоў.

zhytkavichy:

— Неаспрэчна, што электронныя кнігі набываюць усё большую папулярнасць і, напэўна, неўзабаве выцясцяць з пэўнага сегмента рынку звычайныя папяровыя. Але, думаю, у нашай ЦБС яны з'яўца не хутка. Прынамсі, для гэтага патрэбна адпаведнае фінансаванне бібліятэчнай галіны.

adm:

— Што, на ваш погляд, трэба зрабіць, каб узяць заробак бібліятэкара?

dragichyn:

— Для гэтага трэба змяніць стаўленне ўладных структур да прафесіі бібліятэкара.

bialynichy:

— Не сумняваюся ў тым, што час для гэтага настэў. Зарплата павінна быць не меншай за ўзровень сярэдняй заробатнай платы ў рэгіёне.

bialynichy: "Тэхнічнае абслугоўванне камп'ютарнай тэхнікі бібліятэк не пад сілу інжынеру-праграмісту, які працуе толькі на 0,5 стаўкі, што прадугледжана 4-й групай па аплаце працы..."

чытанняў, якія праходзяць раз у два гады. 26 кастрычніка бягучага года яны адбыліся з удзелам навуковых супрацоўнікаў Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

bialynichy:

— Бібліятэкі Бялыніцкай ЦБС працуюць па творчым праекце "Чытаем беларускую кнігу" (месячнік Купалаўскай кнігі, Коласаўскія чытанні). Больш падрабязна пазнаёміцца з праектам можна на сайце Бялыніцкай ЦБС — www.lib-belynychy.mogilev.by.

adm:

— А чым жыве ваш сельскі калега?

bialynichy:

— Да прыкладу, міні-праект Ланькаўскай сельскай бібліятэкі "Мастацкае слова ў адраджэнні духоўнасці" "абапіраецца" на ўзаемадзейненне з чытачамі, на праявы

adm:

— А аўтабібліятэка?

zhytkavichy:

— У нас яе пакуль няма. Набыць запланавалі ў наступным годзе. Пакуль сваю працу будзем сумесна з аўтаклубам. Абслугоўваем 36 маланаселеных пунктаў. Бібліятэкар перасоўнага фонду ЦБ абслугоўвае 19 пунктаў выдачы. Прэтэнзій не паступала.

karelichy:

— Кніганосы засталіся. Асабліва гэта датычыцца бібліятэк, якія размешчаны ў сельскай мясцовасці. Бібліятэкары абслугоўваюць кнігай дома чытачоў асобных катэгорый (людзі сталага ўзросту, ветэраны, інваліды). У нас такіх пад 300 чалавек.

bialynichy:

— Кніганосаства — адна з традыцыйных форм бібліятэчнай рабо-

шрута. 3 лістапада дзейнічаюць яшчэ два маршруты. Скаргаў ад чытачоў на дзейнасць аўтабібліятэкі не маем.

dragichyn:

— Каб скаргаў не было, варта павялічыць камплектаванне фонду аўтабібліятэкі, прытрымлівацца распрацаванага графіка выездаў...

bialynichy:

— Бібліюбус у Бялыніцкай ЦБС пачаў працаваць са студзеня 2010 года. "Бібліятэка на колах" абслугоўвае пяць маршрутаў, васьмяццаць населеных вёсак. Першапачаткова кніжны фонд для яе збіралі з розных аддзелаў ЦБ. Цяпер ён камплектуецца асобна і менавіта для бібліюбуса. Імкнёмся ўлічваць тут інтарэсы ды запыты карыстальнікаў... Карацей, чытачы з нецярпліваццю чакаюць кожнага прыезду аўтабібліятэкі...

krupki:

— Скаргаў і нараканняў на дзейнасць бібліюбуса няма, бо на маршруты ён выязджае строга па графіку. Інфармацыя аб гэтым штотыднёва змяшчаецца на старонках раённай газеты.

ных "Краязнаўства" і складанне базы "Аналітыка".

krupki:

— Галоўныя задачы на будучае — заканчэнне капітальнага рамонтна і мадэрнізацыі будынка для Крупскай раённай бібліятэкі, аснашчэнне ўстановы сучасным абсталяваннем, стварэнне спрыяльных умоў для карыстальнікаў.

zhytkavichy:

— Перспектыва развіцця нашай ЦБС — у далейшай аптымізацыі сеткі, ва ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы.

ushachy:

— Галоўная задача — камп'ютарызацыя сельскіх бібліятэк. Але што стане з камп'ютарам пры мінусавой тэмпературы ў памяшканні? Таму бліжэйшая перспектыва — рамонт будынкаў або памяшканняў бібліятэк, ці прадастаўленне ім іншых, лепшых, памяшканняў...

Матэрыялы он-лайн-канферэнцыі падрыхтаваў Яўген РАГІН

"Гэтыя кнігі чытае наш старшыня..."

Рэзюмэ мадэратара

А высновы ад нашай гутаркі — наступныя. Хоць і не насіла сённяшня он-лайн-канферэнцыя ярка выражаны дыскусійны характар, але яна дакладна выявіла ці не ўсе праблемы рэгіянальнай бібліятэчнай дзейнасці. Галоўная з іх, як падаецца, — слабая матэрыяльна-тэхнічная база сельскіх устаноў, якія на фоне сваіх заможных аграгарадоцкіх "сёстраў" выглядаюць як напаязбытыя сіроты. І бібліятэчныя плошчаў ім яўна не хапае, і сучаснай камп'ютарнай тэхнікі хранічна бракуе... Пра якое сістэмна-плановае "змаганне" за чытача тут можа ісці гаворка? Да месца цытата з рэплік драгічынскіх спецыялістаў: "У выніку зніжаецца чытацкая актыўнасць насельніцтва".

Наступнае. У пэўных выпадках папайненне кніжнага фонду не задавальняе раённых ды сельскіх бібліятэкараў. І справа не толькі ў тым, што там-сям даручэнне кіраўніка дзяржавы аб выдаткоўванні сродкаў з агульнага бюджэтнага фінансавання бібліятэк на камплектаванне кніжных фондаў выконваецца, скажам, без належнай сараннасці. Хвалюе яшчэ і тое, што змест новых паступленняў не адказвае зольшшага чытацкім запытам: відавочна не хапае навучальна-галіновай літаратуры. І гэта прытым, што кожная ЦБС так або інакш кантактуе з выдавецтвамі. Такія кантакты — справа ўхвальная. Але сяброўства, лічым, павінна карэнным чынам

уплываць на выдавецкую палітыку і на фарміраванне менавіта запатрабаванага чытачом кніжнага "асартыменту". А гэтага, як паказвае практыка, пакуль няма. Да слова тут згадаць і пра тое, што не толькі рускамоўную літаратуру варта "прасоўваць", але і кнігі на роднай мове...

Пад дажджом ды снегам жанчына з торбай кніг дабіраецца да аддаленай вёскі... Так, гаворка — пра кніганосаў. І апошняе — не архаіка, як паведамляюць з Ушачаў, а патрэба, бо ў раёне няма аўтабібліятэкі. І Ушачы ў гэтым плане — далёка не адзіныя. Недапрацоўка ў выкананні Дзяржпраграмы па адраджэнні і развіцці сяла — яўная і недаравальная. А там, дзе бібліюбусы ёсць, яны як след не абсталяваны з той простаай прычыны, што транспарту ў аддзелах не стае і аўтабібліятэка часцяком выкарыстоўваецца для перавозкі не літаратуры, а творчых калектываў. А для таго, каб паняце "кніганоса" адышло ў нябыт, адзел культуры павінен займаць не адзін бібліюбус, а некалькі: з кніжнымі паліцамі, ноўтбукам, поўным наборам камп'ютарных платных паслуг... Шкада, але ўсё вышэйсказанае палягае ў прасторы не рэальнага, а спрэс фантастычнага бібліятэчнага жыцця.

Самае, бадай, балючае: на пытанне пра цікавыя творчыя праекты (апрача кніжных выставак і сустрэч з пісьменнікамі) канкрэтыкай адгукнуліся адзінкі. Са сучаснага боку ўразліва Жыткавіцкая ЦБС, дзе пад час бібліямарафону, шматграннага па акцыях і мерапрыемствах, дзейнічала чытальная зала пад адкрытым небам. Свежая і арыгінальная ідэя, рэалізацыя якой не патрабуе асаблівых капіталаўкладанняў, але гарантуе стабільны чытацкі прырост —

не толькі за кошт пенсіянераў, але і за кошт моладзі... І ўвогуле, калі бібліятэкары выходзяць з яркімі акцыямі ў райцэнтраўскія скверы ды паркі, насычаюць літаратурнай дзейя гарадскія вуліцы і грамадскі транспарт, колькасць бібліятэчных фармаўляраў расце ў прамой залежнасці ад незафармалізаванай і віртуознай выдумкі мясцовых кніжнікаў. А пакуль мы гэтую бібліятэчную выдумку адшукваем, як крупінку зола та ў шматтоннай пустой пародзе...

І апошняе выснова, аўтарамі якой сталі самі дырэктары ЦБС. Мясцовае кіраўніцтва павінна падвоіць ды патроіць уласную ўвагу ў дачыненні да бібліятэчных праблем. Але ж спярша не старшыні райвыканкамаў павінны ісці ў бібліятэкі, а бібліятэкары — у райвыканкам. І не прасіць грошы на рамонт, заробкі, камп'ютары ды бібліюбус, а настойліва і мэтанакіравана даводзіць, што без бібліятэчных намаганняў далейшае духоўнае развіццё рэгіёна проста немагчымае. Але для таго, каб аргументавана даводзіць, трэба, як мінімум, мець важкія аргументы: канкрэтыя праекты, змест якіх наводзіў бы іншых на адназначную думку: "Як мы без гэтага жылі раней?!"

У адной з бібліятэк аднаго з раёнаў пэўнай вобласці давалося пабачыць немалую паліцу з шылдай "Гэтыя кнігі чытае наш старшыня райвыканкама". Хтосьці скажа: "Хітрае заляцанне!" А мы запярэчым: "Інуткая маркетынгавая палітыка сяброўства, адзін з адмысловых праектаў, рэалізацыя якога працуе на агульны чытацкі інтарэс!" Вось такога прафесійнага сяброўства (і з уладамі, і з патэнцыйнымі чытачамі) нашым бібліятэкарам, як падаецца, пакуль і не стае...

Я.Р.

РЭГІЁНЫ: МАЙСТАР-КЛАС КРЭАТЫВУ

На парадку дня — сямейныя дынастыі. Пагадзіцеся, калі за росквітам сельскай культуры сочаць сваякі ды родзічы, якія працуюць у адной установе, дык такі "тыпавы" расклад — агульнай справе толькі на карысць.

Па-першае, "сямейны падрад" дае магчымасць падвоіць ці нават патроіць кола аднадумцаў, якія не толькі мысляць у адным творчым кірунку, але і не менш эфектыўна пераўтвараюць думкі ў канкрэтную справу. І такі "мазгавы штурм" прымусовым ніяк не назавеш. А агульны прафесійны гонар пакрысе набывае "фармат" сямейнай традыцыі.

Па-другое, паміж, да прыкладу, мужам і жонкай, што разам "апрацоўваюць" культурную ніву, ніколі не ўзнікае спрэчкі-непаразумеў наконт таго, што адзін з сужэнцаў і дзень, і ноч, і нават выхадны бавіць на працы. І кожны ў такім выпадку цудоўна разумее: не "бавім", а "гарым".

Па-трэцяе, у выніку такога "гарэння" дынастыя мае трывалы і бясконцы працяг у сынах, дачках ды ўнуках... І названы "тыпавы" расклад для Беларусі — вельмі тыповы. Так што гэтая публікацыя — не першая і не апошняя.

Тыповы "тыпавы" расклад

Сяргей Азарка з вёскі Воля са сваім калектывам.

Івацэвічына: вольнаму — Воля

Вёска Воля аграгарадком стала зусім нядаўна. І пяці гадоў няма як Сяргей Азарка працуе дырэктарам мясцовага ЦДК. У сваіх творчых жаданнях ён не проста вольны... Аматыр чыстага гуку, "слухач", на баяне так грае, што заслухаешся! Такую менавіта Волю з яе аграгарадоцкімі творчымі магчымасцямі і дастадыбы. А побач з Сяргеем — жонка Людміла, мастацкі кіраўнік. Натуральна, дачка Аліна, старшакласніца з неаблігіма вакальнымі данымі, таксама — у клубным асяродку. І таксама збіраецца набываць "культурную" адукацыю... У начальніка аддзела культуры Івацэвіцкага райвыканкама Юрыя Куленіча сям'я Азаркаў — на асаблівым рахунку. Кажы: "Таленавітыя ды ўчэпістыя".

У чым жа ўчэпістасць кіраўніка Воленскага ЦДК? У тым што наладзіў надзейныя стасункі з генеральным дырэктарам буйнога мясцовага прадпрыемства "Івацэвічы-агратах-сэрвіс" Васілём Валанцэвічам. У выніку спонсарскай падтрымкі ў клубных калектываў — шыкоўныя сцэнічныя строі, сучасныя мікшэрны пульта ды мікрафоны. Таму за год артысты з Во-

Гурт "Славянчак".

лі даюць па сорок канцэртаў, а план па аказанні платных паслуг заўжды выконваюць...

Слонімшчына: скарылі Польшчу і Літву

Начальнік аддзела культуры Слонімскага райвыканкама Святлана Раманюк кажы, што дынастыі ў культуры — выратаванне ад кадравага "голаду". Да прыкладу, Кастровіцкім ЦДК кіруе Лілія Генюш, а муж яе Юрый працуе акампаніятарам Сянькоўшчынскага ЦДК... Але вернемся ў Кастровічы.

Больш за дзесяць гадоў існуе тут народны вакальны гурт "Славянчак". Дык вось, ля вытокаў яго стварэння стаяў Валерый Праўдзік. І ён, акампаніятар мясцовага ЦДК, ды ягоная жонка Іна, мастацкі кіраўнік гэтай жа ўстановы, і па сёння выступаюць у "Славянчак".

А кіруе народным гуртом Ала Баравік. Ёйны муж Віктар — качагар Кастровіцкага ЦДК... Хтосьці запытаецца: "А ў чым, уласна, крэатыў?" Ды ў тым, што, па словах начальніка аддзела культуры, згаданы вакальны ансамбль мае душу, інакш кажучы, жывуць і твораць выканаўцы душа ў душу. А для гэтага, пагадзіцеся, вельмі пастарацца трэба.

На леташнім Рэспубліканскім фестывалі сямейнай творчасці, што ладзіцца ў Слоніме, "Славянчак" ў адной з намінацый заняў І месца. Апрача таго, гурт пастаянна гастралюе, нязменна скарочы сваім талентам Польшчу і Літву...

Чэрыкаўшчына: каб мама не журылася

Тацяне Сцепаненка пашанцавала. Не столькі таму, што яна ўзначальвае Сельскі цэнтр культуры ў пасёлку Зоры, а яшчэ і з той прычыны, што ёй у працы пастаянна дапамагае рэжысёр Раённага метадычнага цэнтру Наталля Марозава. Справа ў тым, што Тацяна Аляксандраўна — маці Наташы. І дачка на паўстаўкі працуе ў Зорскім ЦДК хормайстрам.

Але выгоды "тандэму" — не толькі ў вакальных дасягненнях пасялковай установы культуры, хоць мясцовы ансамбль "Весялуха" і лічыцца адным з яркіх творчых калектываў Чэрыкаўшчыны. Проста, мама не журыцца яшчэ і таму, што дачка аказвае ёй пастаянную метадычную дапамогу ў рэжысуры і драматургіі выканання плана па аказанні культурных паслуг. Нямногія клубнікі з

Навагрудчына: россып ідэй

Кніжныя прагулкі

Днямі адбыўся міжраённы семінар навагрудскіх і лідскіх бібліятэкараў "Інтэлектуальна-актыўны асяродак культуры сучаснай вёскі і горада. Забезпачэнне вольнага часу насельніцтва". Навагрудская ЦБС у праграму ўключыла пяць бібліятэк.

Кашалеўская СБ запрасіла ўдзельнікаў семінара ў імправізаваны фітабар. Якраз зараз ён распачынае сваю дзейнасць. Яго работу забяспечвае клуб па інтарэсах "Азбука здароўя", што сёлета змяняе склад і перапрафілюе дзейнасць. Удзельнікі семінара ўбачылі яшчэ і прэм'еру інсцэніроўкі "Раман на тры ночы" Міколы Падабеда. Паставілі яе чле-

Фітабар у Кашалеўскай СБ.

Напрыклад, Ладзеніцка сельская бібліятэка апошнім часам працуе як інтэлект-цэнтр. Ва ўстанове шырока выкарыстоўваюцца інтэрактыўныя формы работы як з членамі клуба па інтарэсах, так і з астатнімі чытачамі: у яе творчай лабараторыі — чатыры віды электронных гульні. Да семінара быў падрыхтаваны спецыяльны гульні "Эрудыт" па тэме "Кнігі і людзі".

Адзел па абслугоўванні дзіцячага чытача Навагрудскай ЦРБ прадставіў свой інфармацыйна-адукацыйны цэнтр. Сваім калегам-суседзям бібліятэкары прадэманстравалі інфармацыйна-электронны часопіс "Прагулкі з Лесавічком".

ны тэатральнага клуба "Маладзік" з Валеўскай СБ.

А бібліятэчную майстэрню прадэманстравала Брольніцкая СБ. Прыгожае тут нараджаецца рукамі членаў вытворча-тэхнічнага клуба па інтарэсах "Народны майстар" і бібліятэкара. Менавіта яна для ўдзельнікаў семінара правяла майстар-клас ад сельскага бібліятэкара "Вышыўка стужкай". Вось такія розныя навыкі і ўменні прадэманстравалі навагрудскія бібліятэкары сваім калегам з Лідчыны.

Алена ЯНУШКЕВІЧ, бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Навагрудскай ЦРБ

Магілёўшчына: сучаснасць мінуўшчыны

Рэжысура варажбы

Святочныя мерапрыемствы тут ідуць шчыльным шэрагам: канцэрты, урачыстыя прыёмы, музычна-забаўляльныя праграмы, тэатралізаваныя шэсці, відовішчы, конкурсы і фестывалі... Асобным пунктам стаяць народныя святы каляндарнага цыкла. Традыцыі, якія цягам вякоў бытавалі ў беларускіх вёсках, сёння актыўна адраджаюцца, наноў асэнсоўваюцца.

Сёлета Магілёўскаму гарадскому цэнтру культуры і вольнага часу споўнілася сорак пяць гадоў.

Асабліва далікатнага падыходу да адраджэння нацыянальных традыцый патрабуе праца метадыстаў і рэжысёраў. Трансфармаваць абрад у суадноснасці з сучаснымі патрабаваннямі гледача, зрабіць актуальны сцэнічна-пастановачны варыянт свята, захаваўшы глыбіню, сімваліку і нацыянальны каларыт, — вось асноўныя нашы задачы.

У рэпертуары фальклорных калектываў Цэнтру — беларускія народныя песні, у тым ліку і рэгіянальныя. Метадысты, ствараючы сцэнарыі на нацыянальнай аснове, не толькі звяртаюцца да кніг ды артыкулаў знакамітых даследчыкаў фальклору, але і рупліва збіраюць мясцовы матэрыял.

Напрыклад, варажба — неад'емная частка любога народнага свята і абраду. І ў "купальскай" Аляксандрыі, і ў "дажынкавых" Горках на сваіх пляцоўках метадысты Магілёўскага ЦДКіВЧ уключалі ў праграму, акрамя іншых абрадавых элементаў, варажбы. Напрыклад, на "Дажынках" варажылі на дажыначных снапках: у які бок снапок упадзе, адтуль дзяўчыне і чакаць сватоў. На Пакроў, 14 кастрычніка, магілёўскія дзяўчаты кідалі пару чаравікаў праз вяроўку: калі пара пералятала, дык гэта азначала, што дзяўчына "будзе ў пары".

Але ў Магілёўскім гарадскім цэнтры культуры і вольнага часу — спецыялісты не толькі па варажбах. Добра вядомыя іхнія гульнівыя праграмы на кірмашах ды народ-

ных святах. А сцэнічныя канцэртныя нумары — вакальныя, харэаграфічныя — кожны раз радуецца гледачоў арганічным знітаннем традыцыйнага фальклорнага матэрыялу ды сучасных выразных сродкаў.

— Збіраем, захоўваем, развіваем нашу культурную спадчыну па ўсіх напрамках, — распавядае дырэктар Цэнтру Вікторыя Максімава. — Пры нашай установе дзейнічае рыцарскі клуб, працуюць народныя майстры, фальклорныя вакальныя і харэаграфічныя ансамблі... Нашы народныя тэатры ў сваіх пастапоўках звяртаюцца да беларускіх легенд ды паданняў...

Алена БЕЛАНОЖКА, метадыст Магілёўскага гарадскога цэнтру культуры і вольнага часу

Століншчына: фольк-імпорт

Пачатак сяброўства

У кастрычніку па раёне гастралюваў маладзёжны ансамбль аматырскай творчасці "Жыўчане" з Польшчы. Культурная акцыя прайшла ў рамках супрацоўніцтва Століншчыны з Жывецкім паведам суседняй краіны.

Першае выступленне "Жыўчан" адбылося ў Столінскім ГДК. Замежныя артысты атрымалі пам'ятны падарунак і кветкі ад намесніка старшыні Столінскага райвыканкама Сяргея Сідарэвіча ды начальніка аддзела культуры Васіля Зарубы.

"Жыўчане" з поспехам выступілі ў Столінскім ліцві сельскагаспадарчай вытворчасці і ў Доме культуры аграгарадка "Фядоры". Канцэртная праграма пазнаёміла з традыцыйнай польскай культурай. Цікава было паглядзець і польскія народныя строі.

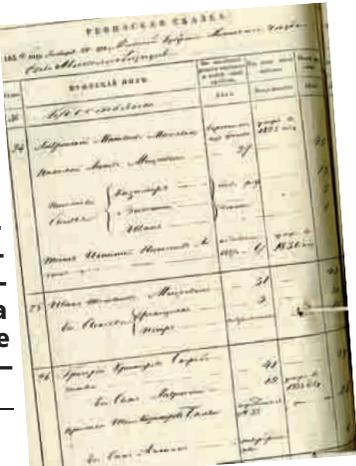
"Жыўчане" ўпершыню пабывалі на Століншчыне. Яны былі прыемна ўражаны выглядом горада, з цікавасцю наведвалі парк "Манькавічы", раённы краязнаўчы музей, сустрэліся з удзельнікамі нашых творчых калектываў.

Па словах гасцей, ім спадабалася ўвага і гасціннасць, кухня і прыём. Таму сяброўства паміж народамі будзе мацнець і развівацца.

Галіна ГАШЧУК
Столін

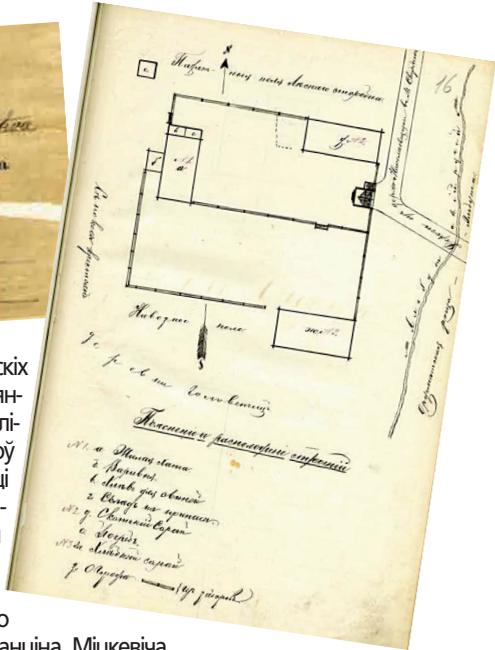
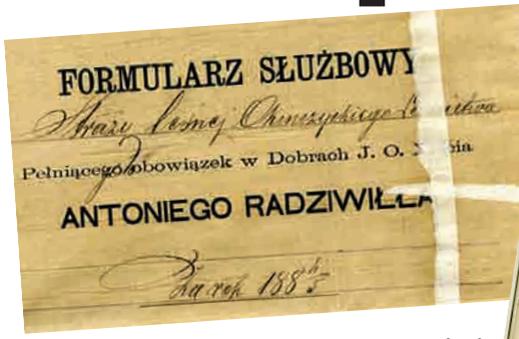
На здымку: выступленне "Жыўчан" у Столінскім ГДК.

Бадай, кожны з нас калі-небудзь задаваўся мэтай адшукаць "свае карані", свой радавод, асабліва калі прозвішча супадае з прозвішчам літаратурнага класіка ці легендарнай асобы. Да прыкладу, на думку сваяка беларускага Песняра Якуба Коласа Юрыя Міцкевіча, супрацоўніка філіяла "Мікалаеўка" Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, у радаводзе нашага класіка пазначаны імёны звыш 380 чалавек. Больш за тое: існуюць версіі, што род Коласа мае сувязь з не менш славутым творцам — Адамам Міцкевічам.

Хто ў радаводзе Песняра?

З калена Леаніса, што ў сказцы Радзівіла

Дык дзе ж бярэ вытокі род нашага выбітнага пэнта? Адказаць на гэты пытанне дапамогуць беларускія архівы, у якіх захоўваецца вялікая колькасць дакументаў, што могуць быць выкарыстаны ў генеалагічных даследаваннях ды ўяўляюць цікавасць для аднаўлення радаводных дрэў. Сярод іх — метрычныя кнігі, рэвізскія сказкі, уліковыя звесткі розных ведамстваў і саслоўяў.

Як падказваюць архіўныя дакументы, родная для Якуба Коласа Мікалаеўшчына згадваецца ў сярэдзіне XVI ст. як уладанне Осцікавічаў. Сваю назву паселішча атрымала, магчыма, ад імя ўладальніка — Мікалая Осцікавіча. У 1555-м Мікалаеўшчыну набыў Л.Свірскі, якая, згодна з адміністрацыйна-тэрытарыяльнай рэформай, увайшла ў склад Мінскага павета Мінскага ваяводства. У 1596 годзе Мікалаеўшчына перайшла ў валоданне Мікалая Крыштофа Радзівіла "Сіроткі", які далучыў яе да Нясвіжскай ардынацыі.

Згодна з дакументамі, што захоўваюцца ў Нацыянальным гістарычным архіве краіны, Міцкевічы, прынамсі, з сярэдзіны XVIII стагоддзя жылі ў вёсцы Мікалаеўшчына Сверханскай воласці Мінскага павета.

Радавод Якуба Коласа пачынаўся з выпіскі з метрычнай кнігі Мікалаеўскага рымска-каталіцкага касцёла аб нараджэнні 29 красавіка 1790-га і, адпаведна, хрышчэнні Мікалая Міцкевіча (прадзед Якуба Коласа), сына Лявона (Леаніса) і Рэгіны Міцкевічаў. Пацвярджаюць гэтую версію і рэвізскія сказкі вёскі Мікалаеўшчына ад 1795 года, дзе гаспадарамі двара пад нумарам 37 запісаны Казімір Пятровіч Міцкевіч і ягоная жонка Фэкла Фёдраўна з сям'ёй. У прыватнасці — сынам Лявонам (пахаваны ва ўзросце 41 года на Мікалаеўскіх парафіяльных могілках у 1797-м) і ягоным нашчадкам Мікалаем, якому на час рэвізіі было шэсць гадоў.

Больш-менш акрэслена па радаводзе Якуба Коласа мож-на арыентавацца па так зва-

ных рэвізскіх сказках — імяным пераліку жыхароў паселішча ці асобных двароў. Гэтыя дакументы п а ц в я р -джаюць, што продкі Канстанціна Міцкевіча належалі князям Радзівілам як прыгонныя сяляне. У прыватнасці, згадваецца такі факт: "...1795 месяца 15 дня Мінскай губерні Нясвіжскага павета мястэчка Мікалаеўшчывна належыць уладальніку, князю літоўскаму Дамініку Геранімаву сыну Радзівілу, валоданні якога складаюць у суме 1 188 00 злотых..."

З архіўных дакументаў, метрычных кніг былога Мікалаеўскага касцёла вядомы і прапрадзед Якуба Коласа з боку маці — Ігнась Лёсік, сын якога Язэп, прадзед класіка, нарадзіўся ў 1791-м. Таксама вядомыя імёны бабулі Якуба Коласа па бацькоўскай лініі — Домна (нар. прыкладна ў 1796 годзе), яе сына, што з'яўляўся дзедкам Коласу, Казіміра Міцкевіча і яго жонкі Ганны. У прыватнасці, захаваны запіс у метрычнай кнізе Мікалаеўскага рымска-каталіцкага касцёла ад 15 лютага 1820 г., які сведчыць пра нараджэнне і хрышчэнне Казіміра Міцкевіча.

Дзед па матчынай лініі — Юрый Лёсік нарадзіўся таксама на Мікалаеўшчыне прыкладна ў 1837 годзе, бабуля Крысціна — у 1838-м. У сваю чаргу, іх дачка — маці Якуба Коласа Ганна Юр'еўна — пабачыла свет у 1857 годзе. Усё гэта пацвярджае рэвізская сказка вёскі Мікалаеўшчына маёнтка лясніцтва "Арцюхоўскае" Мінскага павета, дзе пад нумарам 10 згадваецца сям'я Матэвуша Лосіка (Лёсіка), у тым ліку Ганна Лосік.

Бацька нашага Песняра Міхаіл нарадзіўся ў Мікалаеўшчыне прыкладна ў 1855 г. і сярод братоў быў трэцім сынам. Пра гэта кажа і рэвізская сказка вёскі Мікалаеўшчына маёнтка

Паздэержыцы Мінскага павета Мінскай губерні, дзе пад нумарам 25 згадваецца сям'я Казіміра Міцкевіча, у тым ліку Міхаіл Міцкевіч — бацька Якуба Коласа.

У выданнях за 1876-ы, незадоўга да нараджэння Якуба Коласа, пазначана, што ў Мікалаеўшчыне на той час было каля 640 душ, існавала перабудаваная з касцёла праваслаўная царква. Паколькі яго бацька служыў лясніком у Радзівілаў, то, ажаніўшыся, спачатку жыў у роднай вёсцы (там, у 1878 годзе, нарадзіліся сыны Уладзі і, у 1880-м, Алесь), а пасля мусіў яе пакінуць і жыць з сям'ёй там, куды яго паслалі на працы.

Менавіта ў Акінчыцах, што некалі былі пры вёсцы ля дарогі са Сверханя ў Мікалаеўшчыну, а цяпер знаходзяцца ў межах Стоўбцаў, 3 лістапада 1882 года і пабачыў свет яго трэці сын — Кастусь Міцкевіч. Пра гэты перыяд працы бацькі Якуба Коласа разказваюць службовы фармуляр лясной варты Акінчыцкага лясніцтва князя Радзівіла 1884 — 1885 гг., дзе пад нумарам 12 пазначаны вартунык Міхал Міцкевіч, а таксама інвентарнае апісанне Акінчыцкай лясной каморы Мінскага павета Мінскай губерні, дзе жыла сям'я Міхаіла Міцкевіча...

На здымках: службовы фармуляр Акінчыцкага лясніцтва князя Радзівіла, дзе пад № 12 пазначаны вартунык Міхал Міцкевіч; рэвізская сказка вёскі Мікалаеўшчына Мінскага павета Мінскай губерні, дзе згадваецца сям'я Мікалая Міцкевіча (1834 г.); план сядзібы ляснога вартуныка ва ўрочышчы Альбуць Мінскага павета Мінскай губерні (1879 г.).

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

— У 2013-м — 60 гадоў аўтамабілю Якуба Коласа "Победа", які ён у свой час купіў недзе за 16 тысяч рублёў — "старых грошай". Не магу сказаць, колькі давялося паездзіць у гэтай машыне майму дзеду, бо Якубу Коласу як віцэ-прэзідэнта Акадэміі навук была дадзена ў карыстанне службовая машына "ЗІМ". Што ж да "Победы", то на ёй даволі шмат ездзілі мае бацькі, спачатку — маці, потым бацька. Прабег аўтамабіля склаў больш за 160 тысяч кіламетраў.

Апошняя адзнака тэхпаляду датуецца 1968 годам. Адпаведна, "Победа" актыўна эксплуатавалася да гэтага часу. Я памятаю, як бацька на гэтай машыне ездзіў у Мікалаеўшчыну, калі ствараў там філіялы музея...

Узгадаю выпадак з дзяцінства, звязаны з "Победой". Адночы разам з бацькам і яго сябрам ехалі па лясной дарозе, недзе каля Альбуці. Раптоўна зламалася каробка перадач. Сябра бацькі Віталь Філіповіч даручыў мне залезці пад машыну і па яго парадах адкруціць неабходныя гайкі ды пераставіць вілку. У выніку мы змаглі паспяхова даехаць дадому. Пасля бацька набыў для патрэб музея ГАЗ-69 і ўжо ездзіў на ім. "Победа" ж стаяла гадоў дзесяць у двары...

— А ці ездзілі за рулём "Победы" вы?
— Малым я залазіў у машыну і ўключаў стартар, які дазваляў на акумулятары праехаць некалькі метраў, не заводзячы матор. Пасля, калі ў мяне з'явіліся правы і можна было на ёй ездзіць, "Победа" прыйшла ў няспраўны стан. Бацька, як быў дырэктарам музея, хацеў яе аднавіць. Даніла Канстанцінавіч планавалі нават завез-

Сярод рэчаў, што звязваюць нас з Якубам Коласам, — не толькі рукапісы твораў, лісты Песняра, ягоныя побытавыя рэчы, але і аўтамабілі (на іх класік аб'ездзіў ці не ўсю краіну). На жаль, з шэрагу аўто, што належалі творцу, застаўся толькі адзін — "ГАЗ М20 Победа". Яго сённяшні ўладальнік — унук Якуба Коласа Андрэй МІЦКЕВІЧ, начальнік аддзела патэнтнага пошуку Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці. Наглядзілі ўгодкаў Песняра Андрэй Данілавіч падзяліўся ўспамінамі.

— Ці памятаеце іншыя машыны Коласа?

— У гаражы захаваліся яшчэ два старыя нумары — ад папярэдніх аўтамабіляў, якія ў свой час належалі дзеду Якубу. Магчыма, разгадаць таямніцу дапаможа Дзяржаўтаінспекцыя. Мяркую, што адзін з гэтых нумарных знакаў — з аўтамабіля Опель-Адмірал. Менавіта гэтую трафейную машыну я ў дзяцінстве бачыў. Праўда, аўтамабіль ужо тады стаяў на калодках у непрацоўным стане. Бацька перадаў яго свайму прыяцелю — палкоўніку, інжынеру Віталю Філіповічу, які і аднавіў аўтамабіль. Прыгадваю, як у пачатку 60-х я ездзіў на тым "опелі" па Маскве. Па словах Філіповіча, ён неяк разагнаў гэты рарытэт да неверагоднай па тым часе хуткасці: 130 кіламетраў у гадзіну!..

Хочацца запытацца ў чытачоў "Культуры" — прафесійных музейшчыкаў: а чые яшчэ асабістыя аўтамабілі, у прыватнасці — вядомых дзеячаў культуры, навукі, палітыкі, сёння захоўваюцца? Пытанне вельмі цікавае, і было б добра адшукаць гэтыя рарытэтыя экзэмпляры ды зрабіць хаця б віртуальны музей.

"Перамога" класіка

160 тысяч на Коласавым рарытэце

ці "Победу" на Горкаўскі аўтазавод для якаснай рэстаўрацыі. Але тады, на жаль, не ставала сродкаў...

Доўгі час машына стаяла ў двары музея: для яе не было месца. Толькі з цягам часу ў былой майстэрні зрабілі вароты — атрымаўся яшчэ адзін бокс, куды аўтамабіль літаральна загнхнулі. І толькі гадоў дзесяць таму дзякуючы энтузіястам-аўтамабілістам на чале з Васілём Цярэшкам Коласаў аўтамабіль "выйшаў на святло".

— Ці "на хаду" цяпер аўтамабіль?
— На жаль, не. Колькі гадоў таму пад час Ночы музеяў "Победа" Якуба Коласа дэманстравалася на гляцоўцы каля музея. Перад гэтым трошкі "асвяжылі" нумарныя знакі. Пакуль жа ў мяне няма часу займацца машынай. Разам з тым, адчуваю, што калі за рамоні аўтамабіля возьмецца музей, то зробіць з яе макет, а аўтамабіль, перакананы, павінен быць "жывым", ездзіць...

У перспектыве, калі "Победу" адрамантуюць, на ёй можна будзе ўдзельнічаць у розных злётах рэтрамабіляў, інтэрактыўных праектах музея. Таму партнёрства з музеем у гэтым плане цалкам магчымае. Ды і ў мяне, вядома ж, ёсць жаданне зноў праехаць на аўтамабілі Якуба Коласа...

— Ці сочыце за ўшанаваннем памяці славага продка? Што вы маглі б параіць для папулярызавання ягонай творчасці?

— Я далёкі ад музейнай справы. Тым не менш, мне вельмі блізка мясціны Якуба Коласа на Стаўбцоўшчыне, мемарыяльныя аб'екты. Дарэчы, я мяркую, што мой бацька Даніла Канстанцінавіч зрабіў проста неверагодную па аб'ёме ды складанасці працу па стварэнні музейных аб'ектаў і ў Мінску, і на Стаўбцоўшчыне, увогуле па ўшанаванні памяці Якуба Коласа ў краіне. Малым я неаднойчы наведваўся ў сядзібы, дзе памяталі пра Коласа. Памятаю дом у Смольні ў тыя часы, калі там жыў родны брат Ко-

ласа — дзядзька Юзік — з сям'ёй. Кожнае лета з 1962 года праводзіў на Мікалаеўшчыне. Хадзіў па рыбы, на Нёман лавіць рыбу. Апошнім разам там адпачываў, як быў студэнтам-першакурснікам...

Зараз такое імклівае жыццё, што самому не часта ўдаецца вырвацца і наведаць Мікалаеўшчыну... Таму, думаецца, трэба, каб на тэлабачнін часцей выходзілі перадачы, прысвечаныя творчасці Якуба Коласа, сацыяльныя рэкламныя ролікі, каб актыўней да яго папулярызавання далучыўся і інтэрнэт. Зразумела, што далёка не кожны аматар пэзіі зможа вырвацца з паўсядзённых клопатаў, каб трапіць у музей нашага класіка. Таму трэба зрабіць крок насустрач патэнцыйнаму чытачу. Як мне падаецца, яшчэ бракуе і якаснай сучаснай рэкламы філіялаў музея, якую можна было б размясціць на аўтамабільных трасах...

На здымках: Андрэй Міцкевіч у дзяцінстве каля легендарнай "Победы" (1960-я) і ў рэдакцыі "К"; тэхнічны пашпарт на аўтамабіль.

Тэма аднаўлення Быхаўскага замка на гэтым тыдні атрымала свой працяг. У прыватнасці, ужо вызначана фінансаванне на рэстаўрацыйныя работы па захаванні гэтага ўнікальнага для краіны аб'екта на наступны год з рэспубліканскага бюджэту, якое складзе 1,5 мільярда рублёў.

Быхаўскі замак. Дубль два

Новае жыццё
старой фартэцыі

Запланавана, што сродкі пойдучы, у першую чаргу, на кансервацыю Быхаўскага замка. Перад гэтым абудзецца комплекснае даследаванне ўнікальнага помніка культуры і архітэктуры — адзінай у Беларусі крэпасці ўзору XVII стагоддзя, а таксама распрацоўка праектна-каштарыснай дакументацыі па яго будучай рэстаўрацыі.

У бліжэйшы час плануецца правесці грунтоўнае абследаванне замка, навесці на яго тэрыторыі парад і прыступіць да археалагічных раскопак, якія ўзначаліць загадчык кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Аркадзя Куляшова, доктар гістарычных навук Ігар Марзалюк.

Як плануецца, частка работ ажыццявіцца да канца бягучага года. Знойдзеныя археолагамі экспанаты будуць перададзены ў Быхаўскі краязнаўчы музей для стварэння новай экспазіцыі ў адраджаным замку. З цягам часу ў фартэцыі размесцяцца экспазіцыя мясцовага краязнаўчага музея, раённая бібліятэка і выставачныя залы, а ў двары запрацуе канцэртная пляцоўка пад адкрытым небам.

Першапачаткова Быхаўскі замак уваходзіў у сістэму гарадскіх умацаванняў. У 1590-м замак вытрымаў напад атрада "нізавых казакоў" данскога гетмана Мацюшы Федаровіча. Тады ж гаспадар горада — гетман Вялікага

Княства Літоўскага Ян Караль Хадкевіч — атрымаў ад караля грамату на ўзвядзенне новага замка, што і адбылося ў 1619 годзе.

У 1628-м гаспадарамі Быхава сталі Сапегі, якія перабудавалі замак. У выніку фартэцыя заняла ўчастак на беразе Дняпра ў выглядзе няправільнага прамавугольніка. З трох бакоў подступы да муроў абаранялі глыбокія валы з бастыёнамі. З усходняга боку да перыметра замка прымыкаў палац. У Быхаве пастаянна знаходзіўся значны вайсковы гарнізон, які быў падпарадкаваны мясцоваму адміністратару. Невыпадкова фартэцыя перажыла шмат аблог і штурмаў.

Так, у 1648 г. атрад украінскіх казакоў на чале з Ф.Гаркушам не здолеў узяць замак. Са жніўня 1654-га на працягу адзінаццаці месяцаў яго беспаспяхова асаджалі казацкія атрады І.Залатарэнкі і адзінаццаці палкоў маскоўскага войска на чале з А.Трубяцкім. Вялікія страты замак зведаў пад час Паўночнай вайны, калі ў ім знаходзіўся гарнізон войска Пятра I.

У 90-я гады XX стагоддзя ў ацалелых будынках размяшчаўся цэх па дрэваапрацоўцы, але пасля пажару ў жніўні 2004-га замак ізноў аказаўся закінутым...

Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымках: макет
Быхаўскага замка
і яго мury сёння.

Віртуальна — і за дзень

Сёння ў айчынных музеях надзвычай папулярнымі сталі выстаўкі аднаго дня. Падобным чынам прыцягнуць увагу карыстальнікаў Інтэрнэта з усяго свету да ўнікальных каштоўнасцей нашай краіны вырашыў і Дзяржаўны каталог Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.

На пачатку кастрычніка стартаваў доўгатэрміновы праект выставак аднаго дня, прысвечаным святам. Да Дня маці і Пакрову Прасвятой Багародзіцы экспанаваліся рэпрадукцыі абразоў і фотаздымкаў розных часоў з выявамі жанчын. У дзень традыцыйнага свята млынароў на сайце Дзяржкаталога былі прадстаўлены выявы адмысловых жорнаў з Карэліцкага раённага краязнаўчага ды Гудзевіцкага дзяржаўнага літаратурна-краязнаўчага музеяў, а таксама фотаздымкі ветракоў з Беларускага дзяржаўнага музея народ-

най архітэктуры і побыту. 4 кастрычніка — у дзень запуску першага штучнага спадарожніка Зямлі — і 15 кастрычніка — у Міжнародны дзень сельскіх жанчын — дэманстраваліся выявы штучнага спадарожніка ды льяноў льялькі, якія не толькі характарызуюць тэмы святаў, але і маюць сваю ўласную гісторыю. Яны знаходзіліся ў калекцыях Івана Шамякіна ды Уладзіміра Караткевіча...

Ідэя стварэння праекта выставак аднаго дня супрацоўнікам Цэнтра Дзяржкаталога прыйшла напрыкан-

цы верасня ў працэсе абмеркавання новых форм падачы інфармацыі на сайце. Сёння над рэалізацыяй праекта працуе старшы навуковы супрацоўнік Цэнтра Юлія Аляшкевіч.

На выстаўках прадстаўлены выявы прадметаў з іх апісаннем як з

Напэўна, кожнаму пасажыру Мінскага метрапалітэна запомнілася афіша гэтай выстаўкі Нацыянальнага гістарычнага музея ў фармаце чорна-белага здымка з выявай маладога ваеннага. Старое фото — як сродак распаўсюду гісторыі і візуальны "ўкол", элемент прыцягнення ўвагі — ход, які інтрыгуе.

Першае, што ўражае на выстаўцы, — гэта візуальная падача. Вялізныя планшэты з выявай Сяргея Вайцэхоўскага ў розныя гады — вабяць вока і надаюць адчуванне своеасаблівага асабістага знаёмства з героем. Памер здымка — у чалавечы рост. Побач — розныя гістарычныя артэфакты: дакументы, кнігі, значкі, узнагароды, — але ж галоўны візуальны акцэнт зроблены на фатаграфію. І гэта — "працуе".

Ініцыятарам і арганізатарам выстаўкі пра Сяргея

маў раненне. У 1917-м яго прызначылі начальнікам штаба 1-й Чэхаславацкай стралковай дэвізіі, якая была сфарміравана ў складзе рускай арміі на Паўднёва-Заходнім фронце.

Тут Сяргея Мікалаевіча і заспелі звесткі аб кастрычніцкіх падзеях. Ён робіць свой выбар: не прымае новай улады, працягваючы службу ў чэхаславацкім легіёне. Тут сустракаецца ў баях з "чырвонымі" военачальнікамі — будучымі савецкімі маршаламі Тухачэўскім і Блюхе-

за ўдзел у белагвардзейскім руху на дзесяць гадоў папраўчыя лагераў. Там, у лагернай бальніцы Азерлага паблізу горада Тайшэт Іркуцкай вобласці, ён і пайшоў з жыцця ў 1951 годзе, так і не дачкаўшыся вызвалення...

Толькі ў 1996-м Вайцэхоўскі быў рэабілітаваны, а ў наступным годзе Указам Прэзідэнта Чэхіі Вацлава Гавела ён быў унараваны ордэнам Белага Льва 3-й ступені за ваенныя заслугі — найвышэйшай узнагародой Чэшскай Рэспублікі...

Партрэтны "экшн"

Што "працуе" на фотавыстаўку?

Вайцэхоўскага, пры непасрэдным удзеле Нацыянальнага гістарычнага музея, стала сям'я Радаевых, якая прамога дачынення да гэтай асобы не мае.

Апантанія "шукальнікі гістарычнай спадчыны" Іна і Аляксандр Радаевы даведаліся пра "генерала дзвюх армій" зусім выпадкова: будучы ў Празе два гады таму, яны ў краме натрапілі на выданне нарысаў аб лёсах эмігрантаў "Дом у выгнанні". У ім пара і прачытала пра трагічны лёс ваеннага з Віцебска.

— Лёс Вайцэхоўскага настолькі нас крануў, што захацела адкрыць гэтае незаслужана забытае імя як мага большай колькасці людзей, асабліва тут, у Беларусі, — на яго радзіме, — распавядае Аляксандр. — І мы распачалі пошукі...

Дык чым жа выбітны гэты ваенны з бездакорнай выпраўкай і ўважлівым позіракам?

Сяргей Вайцэхоўскі нарадзіўся ў шляхецкай сям'і ў Віцебску ў 1883 годзе. Пасля заканчэння вайсковых навучальных устаноў ён служыў у Маскоўскай ваеннай акрузе, на Каўказе, Далёкім Усходзе. У час Першай сусветнай ваяваў на тэрыторыі Беларусі, дзе на лініі фронту "Вілейка — Маладзечна" атры-

рам. У кастрычніку 1918-га ў 35 гадоў Сяргей Вайцэхоўскі быў узведзены ў генеральскі чын.

Лёс земляка на той час непасрэдна звязаны з фігурай адмірала Калчака. Менавіта ў яго армію, папрасіўшы адстаўку ў чэхаславакаў, ён і сыходзіць на пачатку 1919 года. Але на гэтым "экшн" жыцця Вайцэхоўскага не заканчваецца.

Эміграцыя (спачатку — у Канстанцінопаль, а потым — ізноў у Чэхаславакію), новае грамадзянства — і прапанова ад чэхаславацкага Урада прадоўжыць ваенную службу. Без сумневу, гэта адна з самых бліскучых кар'ер нашага земляка на ваеннай службе ў эміграцыі. Пад час Мюнхенскага крызісу 1938 года Сяргей Мікалаевіч з'яўляўся прыхільнікам узброенага супрацьстаяння германскай агрэсіі, і гэта паслужыла падставай для адпраўкі ў адстаўку 1 красавіка 1939-га.

У 1943 годзе ўжо немцы звяртаюцца да Вайцэхоўскага прапановай прыйсці на месца генерала Уласава. Але і тут Сяргей Мікалаевіч адмаўляецца. Тым не менш, праз два гады ён быў арыштаваны ў Празе органамі савецкай контрразведкі, вывезены ў Маскву, дзе яго асудзілі

Вернемся да выстаўкі. Рупліўцы Радаевы праз выдавецтва звязаліся з рускай дыяспарай у Чэхіі і пачалі збіраць інфармацыю пра асобу Вайцэхоўскага. Дзякуючы дапамозе кіраўніка чэшскай дыпмісіі ў Беларусі Іржы Караса, энтузіясты змаглі атрымаць доступ у Ваенна-гістарычны інстытут, Цэнтральны ваенны архіў у Празе, звязанца з нашчадкамі Вайцэхоўскага ў ЗША, якія прадаставілі экспанаты для выстаўкі. Больш за тое: калі матэрыялаў стала дастаткова, Радаевы вырашылі набыць гэтую прадметы для фарміравання экспазіцыі. Тым жа лісты аўстра-венгерскіх ваеннапалонных — чэхай па нацыянальнасці, якія яны пісалі ў лагерах у Вілейцы і Радашковічах сваім родным у 1917 годзе, даследчыкі энтузіясты цудам адшукалі на "блышным рынку"...

— Мы маем значны досвед у гэтай справе — арганізацыі выставачнай прасторы, — раскрыў карты Аляксандр Радаеў, — але ж упершыню зрабілі падобную экспазіцыю — абапіраючыся на гісторыка-фатаграфічны матэрыял.

І, як падаецца аўтару гэтых радкоў, рашэнне апраўданае.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

музеяў рэспубліканскага падпарадкавання, так і з абласных, раённых устаноў. Да прыкладу, 1 кастрычніка — на Міжнародны дзень музыкі — на сайце выклалі выявы трох адметных музычных інструментаў з трох раённых музеяў, якія толькі далучыліся да адпраў-

кі апісання найбольш каштоўных прадметаў на сервер.

Па словах загадчыка аддзела інфармацыяна-метадалагічнага забеспячэння дзейнасці Дзяржаўна-

га каталога Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь Наталлі Гярмацкай, асноўны крытэрыі адбору прадметаў для аднадзённых выставак — кантэкст свята. Акрамя таго, для праекта выбіраюцца прадметы з якаснымі фота. Пры гэтым супрацоўнікі Дзяржкаталога да адпаведнага дня не раскрываюць таямніцы прадстаўленага на выстаўцы ў якасці ілюстрацыі свята прадмета.

Калі ж казаць пра будучыя выстаўкі на сайце www.dkmt.by, то, па словах Наталлі Гярмацкай, гэтымі днямі мае растацца віртуальная выстаўка, прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння Якуба Коласа і Янкі Купалы. Акрамя таго, чакаюцца цікавыя экспазіцыі да такіх святаў, як Міжнародны дзень вегетарыянца, Сусветны дзень мужчын, Сусветны дзень адмовы ад курэння, Сусветны дзень студэнтаў, а таксама Дзень работнікаў шкляной прамысловасці...

К.А.

На здымках: экспанаты
выстаўкі.

(Працяг. Пачатак у № 43.)

...Мне здаецца, што менавіта гэтыя "часткі" ўзяў на ўзбраенне і малады Стаброўскі, калі прыступіў да сваёй праграмы работы "Магамет і Сеід у пустыні". Прыступіў смела, рашуча, і на тое меліся свае прычыны. Па-першае, тады, да пачатку 1890-х, амаль усе акадэмічныя праграмы былі строга скіраваны на распрацоўку розных гістарычных ды рэлігійных сюжэтаў (і Чысцякоў, і Рэпін таксама раней праз гэта прайшлі); па-другое, за гады навучання Стаброўскі здолеў атрымаць ажно чатыры сярэбраныя медалі розных ступеняў за "курсавыя" эскізы і эцюды. Мала хто ведае, але Казімір быў ледзь не апошнім студэнтам, які атрымаў такія ўзнагароды: пасля акадэмічнай рэформы сістэма медалёў была скасавана — ставіліся толькі катэгорыі за малюнк і эцюды. Хто атрымаў лепшыя, пераводзіўся з галоўнага класа ў натурны, з натурнага — у майстэрні прафесараў-кіраўнікоў. Ніякімі тэрмінамі гэтыя пераводы не звязваліся, і можна было скончыць Акадэмію і за шэсць — сем гадоў, і за чатыры...

К.Стаброўскі на сваёй выстаўцы. 1927 г.

"Жадаем быць не капіістамі і рукадзельнікамі, а сапраўднымі мастакамі..."

А ў канікулярны час Казімір ухіт-рыўся наведаць некаторыя краіны мусульманскага Усходу, дзе яго вельмі зацікавілі гісторыя і культура гэтага рэгіёна. Вось чаму такая тэма раптам з'явілася ў творчасці беларускага шляхціча. Праўда, больш ніколі мастак не маляваў падобных гістарычных карцін, але сакральны дух Усходу адчуваецца ў яго позніх палотнах, насычаных глыбокай сімволікай. Ды фундамент творчасці Стаброўскага быў цалкам закладзены ў Чысцякова. За доўгія гады настаўніцтва Павел Пятровіч распрацаваў адмысловую "сістэму рысавання". Ён вучыў бацьчыцу натуру, якой яна з'яўляецца і якой здаецца, злучаць (але не змешваць) лінейны і жывапісны пачаткі, ведаць і адчуваць прадмет незалежна ад таго, што трэба адлюстраваць: ці гэта будзе гіпсавы злепак, ці складаны гістарычны сюжэт, ці марская хваля, ці тэатральны касцюм, ці скамечаны ліст паперы... Карацей кажучы, Стаброўскі для сябе ўсвядоміў чысцякоўскую формулу "жывых

Жыццё і лёс Казіміра Стаброўскага, жывапісца з Круплян

нікаў..." Думаю, такія ж словы мог бы сказаць і Казімір Стаброўскі. Гэта — па яго! Дарэчы, Казімір наведваў Чысцякова па суботах нават у "неакадэмічны час": на яго кватэры ў флігелі на 3-й лініі Васільеўскага вострава, дзе прафесар стварыў уласную мазаічную майстэрню для маладых сваіх выхаванцаў, бо ў самой Акадэміі такой магчымасці для яго не было. Сам жа Стаброўскі жыў непадалёк: здымаў пакой на рагу набярэжнай Нявы і 6-й лініі Васільеўскага вострава...

Адважуся зрабіць здагадку, што ў першыя гады вучобы Стаброўскі мог зазіраць і ў студыі іншых прафесараў, акрамя Чысцякова: Івана Пажаласціна, Васіля Верашчагіна, Давіда Грыма, Багдана Вілевальдэ, Карла Веніга. Усе яны тады вялі свае майстэрні-класы, пакуль іх не змянілі дзёржкія, рашучыя перадзвіжнікі. Амаль усіх "старых" аксакалаў звольнілі "з пенсіяй і мундзірам". Прычым рэформа пра-

К.Стаброўскі. "Песня пра мора".

Архип Іванавіч адрэзаў: "Значыць, вы праспіце ўсё жыццё! Калі я служыў рэтушорам у фатаграфіі, праца доўжылася ад дзясятай да шостага, але затое ўся раніца — ад чацвёртай да дзясятай — была ў маім распараджэнні. А каб стаць мастаком, хопіць і чатырох гадзін для сну кожны дзень..." Думаю, гэта не перашкаджала б ведаць і нашым сучасным маладым мастакам, ці не так?

А хто ж былі сакурнікі майго героя? Па архіўных матэрыялах дакладна вядома: жывапісцы Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч, Рыгор Дзядчэнка, Хрыстафор Скарнякоў, Елізар Палякоў, Мікалай Розанаў, Аляксандр Раеўскі і Мікалай Пракоф'еў, архітэктары Міхаіл Папоў, Феадосій Вахрушаў, Эмануіл Хаджаеў, Іван Тораў, Віктар Гіберцэтэль і Аляксандр Лішнеўскі, якія 4 — 5 лістапада 1894-га разам са Стаброўскім абаранілі свае "праграмы" і атрымалі званні класных мастакоў. Праўда, Богуш-Сестранцэвіч якраз у гэтым годзе падаў у Савет Акадэміі прашэнне, у якім заявіў аб нежаданні працягваць навучанне ў Імператарскай Акадэміі мастацтваў. Можна, радыкальныя рэформы яго не задавалілі? Невядома.

У адзін час з Казімірам (канец 1880-х — першая палова 1890-х) вучыліся Ігар Грабар, Маісей Сляпян, Андрэй Дайнека, Дзмітрый Шчарбіноўскі, Леў Антакольскі (сын вільяччана, знакамітага скульптара Марка Антакольскага), Дзмітрый Кіплік, Аляксей Кашчанка, Мікалай Мурашка, Філіп Малявін, Пётр Арклін, Яўген Кенке, Варвара Астаф'ева, Хрысціян Раўд і згаданы вышэй Мікалай Рэрых. Не ўсе яны сёння вядомыя, але кожны з іх так ці інакш зрабіў сваю справу, а некаторыя сталі "зоркамі" сусветнага жывапісу XX стагоддзя, у тым ліку М.Рэрых, Ф.Рушчыц і Ф.Малявін.

Мікалай Рэрых скончыў Акадэмію пазней за Стаброўскага, але яны вельмі моцна пасябравалі не толькі на глебе агульных інтарэсаў у жывапісе, але і дзякуючы захапленню тэасофіяй у духу Алены Блавацкай, якая пайшла з жыцця яшчэ ў час навучання гэтых маладых людзей — у 1891-м. Ці не адсюль у хуткім часе зарадзіўся той самы сімвалічны жывапіс Стаброўскага, з якім ён, былы рэаліст-часцяковец, чалавек, што вельмі любіў творчасць Рэпіна, і ўвайшоў у гісторыю мастацтва? Канешне ж, адсюль...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

К.Стаброўскі. "Залатая казка".

адносін да прыроды", дзе малюнак з'яўляецца адным са спосабаў спазнання апошняй. Менавіта на такой сістэме былі выхаваны М.Урубель, В.Сяроў, В.Паленаў, В.Сурыкаў, В.Васняцоў, ды і сам І.Рэпін.

Успамінаючы акадэмічныя гады як самыя светлыя ў сваім мастацкім жыцці дзякуючы заняткам у Чысцякова, Міхаіл Урубель (ён скончыў Акадэмію за тры гады да паступлення ў яе Стаброўскага) пісаў: "...Чысцякоў умеў на дзіва хутка развянчаць у вачах кожнага неафіта мары карціннага майстэрства ды бязглуздыцы грамадскага служэння мастацтвам, і на месцы гэтага баласту запаліць любоў да таямніцы мастацтва самадзатковага, мастацтва выбран-

водзілася пад патранатам прэзідэнта акадэміі, вялікага князя Уладзіміра Аляксандравіча і віцэ-прэзідэнта Івана Талстога, якія пазней пазбавіліся і ад непаслухмянага Куінджы...

Словам, новая рэформа закраліла ўсіх, і асабліва — тых, каму да заканчэння Акадэміі заставалася ўсяго нічога, як нашаму Стаброўскаму. Тады ўжо можна было кожнаму студэнту самому выбраць сабе кіраўніка, і традыцыйны акадэмізм змяніўся поўнай свабодай творчасці. Выкладанне дзялілася на ніжэйшае і вышэйшае. Першае зводзілася да двух акадэмічных класаў — галоўнага і натурнага, другое — да спецыяльных майстэрняў, паспяховае заканчэнне якіх завершалася маляваннем праграмы

карціны на ўласную тэму. Гіпсавыя класы былі скасаваны. Рысавалі і пісалі толькі з натуршчыкаў. Але Стаброўскаму ўдалося прайсці ўсе этапы вучобы і ў дарэформеннай, і ў парэформеннай Акадэміі: ад антычных гіпсавых злепкаў ён натуральна перайшоў да "жывых мадэлей".

З усіх старых прафесараў застаўся толькі "непатапляльны" Чысцякоў. Вось як успамінае гэты перыяд блізка сябра Стаброўскага Мікалай Рэрых: "...У ім (Чысцякове. — **Б.К.**) шмат было ад прыроднага настаўніка. Своеасабліваць меркаванню і выказванню прыцягвала ды запаміналася. Але ўсе мы імкнуліся хутчэй перайсці з натурнага класа ў майстэрню. Цяжкі быў выбар паміж Рэпіным і Куінджы не толькі таму, што адзін быў жанрыстам, а другі — пейзажыстам, але з-за самога характару гэтых майстроў...". Рэрых тады з другога курса пайшоў да Куінджы, а Стаброўскі ў апошні год свайго навучання — да Рэпіна. Існавала легенда пра варожасць паміж рэпінцамі і куінджыстамі. На самой справе, гэтага ў прынцыпе не было, бо ўсе яны

ставіліся адно да аднаго з павагай. Стаброўскі, напрыклад, незадоўга да сканчэння Акадэміі вельмі пасябравалі з "куінджыстамі" — земляком Фердынандам Рушчыцам, латышом Вільгельмам Пурвітам, грэкам Мікалаем Хімонам, палякам Канстанцінам Урублеўскім, рускімі Аркадзем Рыловым і Канстанцінам Багаеўскім — імяны, вартыя згадкі.

Дарэчы, Стаброўскі ахвотна забягаў і ў майстэрню Куінджы. Думаю, Архип Іванавіч зрабіў уплыў на Казіміра не меншы, чым Ілья Яфімавіч, а можа, і большы. Прынамсі, у маральным аспекце: у стаўленні да мастакоўскай працы. Адночы да Куінджы (па ўспамінах Рэрыха) прыйшоў малады мастак са сваімі творами. Маэстра пахваліў яго, а той стаў скардзіцца, што яго мастацтва перашкаджаюць сям'я і служба. "Колькі вы гадзін на службе?" — спытаў Куінджы. — "Ад дзясятай раніцы да пятай вечара". — "А што вы робіце ад чацвёртай да дзясятай?" — "Як гэта "ад чацвёртай"? — "Менавіта ад чацвёртай раніцы". — "Але я сплю!" І тады

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастоцтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастоцтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастоцтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ **"Майстар і вучні"** (да 70-годдзя з дня нараджэння Ф.Гумена).
■ **"Мастакі Парыжскай школы з Беларусі"**.
■ **"Генадзь Буралкін. Скульптура і графіка"**.
■ **"Марк Шагал: жыццё і любоў"**.
■ Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча.
■ **Слукція паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
■ **"Ані. Бласлаўены вобраз армянскай сталіцы"**.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыяна-
льная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянныя экспазіцыі:
"Парадныя залы",
"Жыццё і творчасць
Валенція Ваньковіча",
"Сядзібны партрэт
XVII — сяр. XIX стст.",
■ **"Цярноўнік крэсаў"**.
■ **"Аўтапартрэт"**
Валенція Ваньковіча.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
■ **"Беларуская поцілка"**.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.
■ **"Вясельныя традыцыі Усходу. Японія. Індыя. Карэя"**.

МУЗЕЙ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ **"Старажытная Беларусь"**.
■ **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.

■ **"Водбіліскі ваеннай славы"**.

■ **"Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."**.

■ **"Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска"**.

Выстаўкі:
■ Выстаўка плаката У.Крукоўскага **"Старонкі гісторыі"**.
■ **3 8 — "З любоўю да Лацінскай Амерыкі"**.
■ **Дом-музей Із'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.**
■ Выстаўка майстроў ласкутнага шыцця **"Ласкутны блюз"**.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
Выстаўкі:
■ **"Мір стары — Мір новы"** (фотавыстаўка).
■ **"Рэальнае і міфічнае ў скульптуры"** (Л.Нішчык).
■ **"Мой родны край"** (П.Абадзінскі).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул. Ака-
дэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
■ **"Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа"** (у філіяле "Мікалаеўшчына", у Мемарыяльнай сядзібе "Смоляня").
■ Выстаўка з фонду да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Танка **"Я заўжды помню голас твой"**.
■ **"Таямніцы Дома Песняра"**: інтэрактыўная гульня-віктарына для дзяцей малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту па экспазіцыі Музея Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Экспазіцыя **"Шляхі"** з 3D-праглядам.
■ **"Неўміручая Паўлінка"**.
■ Цьклі музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі **"Дзядзька Янка, добры дзень!"** для дзяцей

малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня **"У пошуках Папараць-кветкі"**.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ **"Апякункі паэтычных нябёс"**.
■ **"Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам"**.
■ **"Паэт з Нарачанскага краю"**.
■ **"Ходзіць Сон ля вакон..."** (прысвечана перадачы "Кальханка").
■ **"А.П. Чэхаў. Лінія жыцця"** з фонду Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея-запаведніка А.П. Чэхава "Меліхава" (Расія).

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнас-
ці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянныя экспазіцыі.
Выстаўкі:
■ **"1812 г. Вайна і мір"**.
■ Акцыя **"Тыдзень у музеі"**.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ **"Старадаўнія гарады Беларусі ў кнігах і артэ-
фактах"**.
■ Персанальная выстаўка К.Раждзэсценскай **"Прыватная калекцыя"**.
■ **"Беларускія землі на геаграфічных картах XVI — пач. XXI стст."**.
■ **"Даспехі і ўзбраенне Заходняй Еўропы XVI — XVII стст."**.
■ Выстаўка **"Кніжная літаграфія Алены Лось"**.
■ **"Адрас Савецкі Саюз"**.
■ **"Я родам з Рагачова"** (выстаўка твораў А. Каплана).
■ **"Паміж бэльмі і чорным"** (выстаўка Ю.Іванова, фотакарэспандэнта газеты "Культура").
Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"**.
■ **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

**НАГАДВАЕМ! РАСПАЧЫНАЕЦЦА
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ 2013 ГОДА!**

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.**

■ **"Чырвоная гасцеўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.
■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"**.
Вежа палаца
Экспазіцыя:
"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА ГОМЕЛЯ**

г. Гомель, вул. Пуш-
кіна, 32.
Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.

■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
■ Выстаўка жывапісу В.Самко **"Вандроўка ў тысячу вёрст пачынаецца з першага кроку"**.
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА ГОМЕЛЯ**

г. Гомель, вул. Пуш-
кіна, 32.
Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.

■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

**ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ**

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:
■ **"Рэлігія і культура ў Беларусі"**.
■ **"Эпоха. Час. Будынак"**.
Выстаўкі:
■ **"З крыніц спрадвечных"**.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянныя ваенна-гістарычныя экспазіцыі.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка **"Хайлендэры ў Афганістане: тэды і цяпер"**.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.

**ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ**

г. Ліда, вул.
Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянныя экспазіцыі **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:
■ **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
■ **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
■ Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.
■ **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
■ **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка, прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння Я.Купалы і Я.Коласа.
■ Кірмаш для людзей сталага ўзросту **"50 плюс"**.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Выставачны праект **"Пастулат"**.

Аб'ява*

**ОАО "Гомель-
Белпромкультура"**
спеціалізаванае прадпрыемства
па комплектацыі аб'ектаў культуры

**предлагает
любое
звуковое
и световое
оборудование
производства предприятий
Республики Беларусь**

**Форма оплаты любая.
Доставка и монтаж.**

**г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30**

www.GBPK.by

ТЭАТР

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.
■ 3 — **"Мадам Батэrfляй"** Дж.Пучыні.
■ 4 — **"Церам-церамок"** І.Польскага.
■ 4, 6 — **"Лебядзінае возера"**.
П.Чайкоўскага.
■ 10 — **"Кашчэй Бессмяротны"**.
М.Рымскага-Корсакава.
■ **"Шахразода"** М.Рымскага-Корсакава.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР
ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс.: 327 60 81.
На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"
■ 8 — **"Самотны захад"** М.МакДонаха.

На сцэне Цэнтральнага Дома афіцэраў
■ 3 — **"Местачковае кабарэ"**.
На сцэне Палаца культуры прафсаюзаў:
■ 4 — **"Вечар"** А.Дударова.

**ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.
■ 3 — **"Стойкі алавяны салдацік"** (казка) Х.-К. Андэрсена (пачатак аб 11-й).
■ 3 — **"Адамавы жарты"** (камедыя) С.Навуменка (пачатак а 19-й).
■ 4, 6 — **"Дахыць да прэм'еры"** (камедыя) М.Рудкоўскага.
■ 5 — **"Кустурыца"** (канцэрт).
■ 8 — **"Адэль"** (гісторыя каханьня) Я.Таганова.

■ 9 — **"Шчаслівы муж"** (музычная камедыя) Ф. Аляхновіча.
■ 10 — **"Містэр Розыгрыш"** С.Кандрашова.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 3 — **"Церам-церамок"** музычная казка С.Маршака.
■ 4 — **"Кветачка-вясёлка"** (казка) В.Катаева.
■ 10 — **"Прынцэса і свінапас"** (казка) Х.-К. Андэрсена.
Спектаклі для дарослых:
■ 6 — **"Нататкі вар'ята"** (вар'яцкая фантазмагорыя) паводле аповесці М.В. Гогаля.

ШТОТЫДНОВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Вялянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Тацяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фоталістаграфіі —
Юрый ІВАНОЎ

Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля РЭВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведдаюць сваё
прозвішча, поўнаснае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах
рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэксы 63875, 638752
Наклад 7514
2.11.2012 у 18.00
Замова 4898
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларусь Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеяннасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

